

Miljøministeriet

Den 1. marts 2007

**Høringsnotat til FMPU vedrørende høringssvar
til
forslag til lov om ændring af lov om miljøbeskyttelse og forskellige andre love
samt
forslag til lov om undersøgelse, forebyggelse og afhjælpning af miljøskader (miljøskadeloven)**

Modtagne høringssvar

Udkast til lovforslagene blev sendt i ekstern høring den 13. november 2006 til de 285 myndigheder og organisationer, der er anført i de almindelige bemærkninger til lovforslaget. Høringsfristen udløb den 15. december 2006.

Miljøministeriet har modtaget i alt 59 høringssvar.

Vedhæftede bilag rummer en oversigt over, hvilke myndigheder og organisationer, der har afgivet høringssvar, herunder hvilke der har haft bemærkninger.

Bemærkninger til lovforslagene

I det følgende foretages en tværgående gennemgang af de politisk centrale bemærkninger til ændringer af lovforslagene, som er fremkommet i høringssvarene.

Det bemærkes, at ud over de punkter, der omtales i det følgende, er der – på baggrund af høringsrunden og ministeriets egen kvalitetssikring af lovforslagene – blevet indarbejdet en række mindre detailændringer, herunder lovtekniske ændringer i lovforslagene inden fremsættelsen.

Høringsnotatet forholder sig i udgangspunktet til den version af lovforslagene, der er udsendt i høring. Hvor det er relevant, angives i parentes de enkelte bestemmelser nye paragrafnummer.

Generelle bemærkninger til forslaget til lov om ændring af lov om miljøbeskyttelse, lov om forurenede jord og lov om naturbeskyttelse og forskellige andre love og til forslag til miljøskadeloven

Svarene har især berørt følgende punkter:

1. Det ubetingede forurenersansvar
  - 1.1. Ansvar for miljøskader – overimplementering i forhold til direktivets krav om ubetinget ansvar for visse erhvervsområde aktiviteter (aktiviteter omfattet af direktivets bilag III)
  - 1.2. Lempelse i forhold til udtrykkeligt tilladte udledningerIngen lempelse for udviklingsskader
2. Producentansvaret på udvalgte områder
3. Opretholdelse af et gældende ansvar som subsidiært ansvar
4. Miljøskadebegrebet
5. De afhjælpende foranstaltninger og værdiansættelsesmetoderne
6. Tilbagebetalingsregel
7. Det offentliges genopretningspligt

8. Forældelse, klageadgang og søgsmålsfrist
9. Forsikring
10. Systematikken i og klarheden af lovforslagene
11. Forholdet til lov om retssikkerhed ved forvaltningens anvendelse af tvangsindgreb og oplysningspligter

I det følgende gennemgås de væsentligste høringssvar til de ovenfor nævnte punkter. Kommentarer hertil er anført i kursiv.

Det skal bemærkes, at høringssvarene kun er gengivet i hovedtræk. Ønskes detaljerede oplysninger om svarenes indhold, henvises der til de fremsendte høringssvar.

Generelle bemærkninger

Ad 1. Det ubetingede forureneransvar (ændringslovens §§ 1, 3, 4, 6, 11, 12 og 13)

Enkelte organisationer, herunder Dansk Industri, Dansk Landbrug, Landbrugsraadet, Dansk Energi, North Sea Operators Committee – Denmark og Dansk Skovforening finder anvendelse af et objektivt/ubetinget ansvar overfor alle forureninger for betænkelig og byrdefuldt. Såvel DI som Dansk Landbrug og Landbrugsraadet giver udtryk for, at miljøansvar er et økonomisk instrument og dermed væsensforskelligt fra den traditionelle reguleringsmodel gennem tilladelser m.v. hvorfor der er tale om dobbeltregulering, som bør undgås. DI finder, at miljøansvarsdirektivet bør give anledning til politiske overvejelser om beskyttelsesniveau og reguleringsmetode. Sammenfattende efterlyser DI en lovgivning uden dobbeltregulering, og som også sikrer retssikkerheden, er enkel, proportional og skader konkurrenceevne og genanvendelse af restprodukter mindst muligt. Også landbrugsorganisationerne udtaler overordnet kritik af lovforslagene. Hverken DI eller landbrugsorganisationerne har således kommenteret lovforslagene i detaljer.

Dansk Energi anfører bl.a., at anvendelsen af et ubetinget ansvar risikerer at svække danske virksomheders retstilstand i forhold til i dag og medvirker til en stor usikkerhed for virksomheder, der har handlet i god tro.

Forsikring og Pension (F&P) finder det endvidere ikke nærmere angivet, hvad der skal forstås ved ”ubetinget ansvar”, dvs. om det skal forstås som et objektivt ansvar i erstatningsretlig forstand eller rettere som en ubetinget hæftelse på grundlag af et påbud. Forsikring og Pension angiver desuden, at det er uklart, hvem der er den ansvarlige i relation til myndighedernes afgørelse og hvem der er adressaten.

Modsat finder DN, støttet af CO-industri, at det er meget positivt, at forureneren pålægges et ubetinget ansvar, og at det ikke kun skal gælde for forureninger omfattet af jordforureningsloven. Fagligt Fælles Forbund (3F) støtter de foreslåede ændringer.

Miljøministeriets bemærkninger

Direktivet fastlægger et ubetinget ansvar for skadevolder for nærmere angivne aktiviteter/udledninger, hvorfor det ville være direktivstridigt ikke at indføre dette ansvar. Direktivets afgrænsning af, hvilke aktiviteter/udledninger, der skal omfattes af det ubetingede ansvar (bilag III) henviser i vidt omfang til en række gældende miljødirektiver, som i forvejen stiller krav om, at den pågældende aktivitet/udledning skal være reguleret ved forudgående tilladelser m.v.

Den ”dobbeltregulering”, som DI og landbrugsorganisationerne omtaler, er således forudsat i miljøansvarsdirektivet.

Det ubetingede ansvar skal forstås som en ubetinget offentligretlig forpligtelse, bl.a. på baggrund af et påbud, idet bestemmelserne i ændringsloven er udtryk for en offentligretlig regulering, således som det principielt kendes efter den gældende jordforureningslov. Der kan endvidere henvises til § 34 (nu § 48) i lov om miljøskader, som fastslår, at loven ikke begrænser adgang til erstatning efter almindelige regler i eller uden for kontrakt eller i medfør af regler, som er fastsat i eller i medfør af anden lovgivning. Den ansvarlige i henhold til loven om undersøgelse, forebyggelse og afhjælpning af miljøskader (miljøskadeloven) er den, der ifølge ændringsloven er truffet afgørelse om, er ansvarlig.

De fremkomne bemærkninger har ikke givet anledning til ændring af lovforslaget.

Ad 1.1. Ansvar for miljøskade – overimplementering i forhold til direktivets krav om ubetinget ansvar for visse erhvervs-mæssige aktiviteter (aktiviteter omfattet af direktivets bilag III) – (ændringslovens §§ 1, 3, 4, 6, 11, 12 og 13 samt miljøskadelovens § 5, stk. 2)

Landbrugsraadet og Dansk Landbrug kan ikke støtte, at det ubetingede ansvar skal omfatte alle forurenende aktiviteter og ikke kun de aktiviteter og udledninger, der er omfattet af direktivets bilag III. DI ønsker som nævnt ovenfor en politisk stillingtagen til beskyttelsesniveau og reguleringsmetode. DI peger eksplicit på, at det ubetingede ansvar ikke er lempet for så vidt angår udspredding af spildevands-slam, uagtet denne lempelsesmulighed kom ind på dansk foranledning.

Dansk Skovforening, Dansk Vand- og Spildevandsforening (DANVA) og KL finder det uklart, hvilke aktiviteter der er omfattet af det i udgangspunktet ubetingede ansvar, og hvad der er omfattet af begrebet *andre erhvervs-mæssige aktiviteter*, hvor der gælder et almindeligt culpa-ansvar. KL ser endvidere et behov for ikke kun en negativ afgrænsning men også en positiv afgrænsning af, hvad der forstås ved ”andre forureninger” i den foreslåede § 64 l i miljøbeskyttelsesloven (ændringslovens § 1, nr. 3).

Danmarks Naturfredningsforening (DN) finder, at der er nogen uklarhed over, hvilke operatører der omfattes og anfører vigtigheden af, at begrebet forstås bredt. For eksempel vil foreninger med aktiviteter inden for motorsport, skydning og ridning kunne forvolde miljøskade på habitatområder.

Miljøministeriets bemærkninger

Spørgsmålet om overimplementering er alene aktuelt for så vidt angår de foreslåede ændringer af miljøbeskyttelsesloven og jordforureningsloven. Her foreslås det ubetingede ansvar at gælde for alle forureninger, uanset om der er tale om en miljøskade eller en mindre skade, og uanset hvilke aktiviteter, der har forårsaget skaden.

Der er allerede i medfør af den gældende jordforureningslov fastsat et ubetinget forurenersansvar for alle forureninger af eller igennem jord i form af stoffer og/eller præparater og forårsaget af erhvervs-mæssige og offentlige aktiviteter. Efter miljøbeskyttelsesloven i dag kan der meddeles påbud om forebyggelse og undersøgelse af anden forurening på grundlag af et (tilsvarende) ubetinget ansvar, men påbud om afhjælpning af forureningen (herunder ældre jordforureninger) meddeles, hvor forureningen er ulovlig og skyldes den ansvarliges fejl eller forsømmelser. Skærpelsen af ansvarsgrundlaget for meddelelse af påbud efter miljøbeskyttelsesloven om afhjælpende foranstaltninger overfor forurening som følge af alle erhvervs-mæssige eller offentlige aktiviteter er foreslået for at få et ensartet ansvarsgrundlag.

I praksis må det forventes, at størstedelen af de skader, som forårsages af aktiviteter/udledninger, er omfattet af jordforureningsloven. Det vurderes derfor, at konsekvenserne af den foreslåede skærpelse af ansvarsgrundlaget vil være begrænsede.

Samlingen af regelsattene i miljøbeskyttelsesloven og forslaget om at ensarte ansvarsgrundlaget vil efter ministeriets opfattelse indebære en forenkling af de nugældende regler, som kan bidrage til en mere effektiv og ensartet håndhævelse af miljølovgivningen.

Miljøansvarsdirektivets bilag III omfatter ikke alle forureninger af jord, vand, luft og andre naturressourcer som følge af erhvervsmæssige aktiviteter, men dog en meget stor del af disse. Som eksempler på aktiviteter/udledninger, der ikke er omfattet af bilaget kan nævnes støj, vibrationer, termiske påvirkninger fra virksomheder, der ikke er omfattet af IPPC- og affaldsdirektivernes krav om tilladelse eller registrering samt udledning til andre naturressourcer end vand af kemiske stoffer og produkter, der ikke skal klassificeres som farlige. Miljøministeriet vurderer, at disse typer forureninger kun meget sjældent vil kunne forårsage varige skader.

Det er endvidere Miljøministeriets vurdering, at det vil være administrativt og retssikkerhedsmæssigt ubensigtsmæssigt, at der ved afgørelsen af, hvorvidt der foreligger en miljøskade eller overhængende fare for en miljøskade som følge af en forurening, ikke blot skal tages stilling til en skades karakter og omfang, men tillige til hvorvidt miljøskaden – den overhængende fare for miljøskade – er forårsaget af forureninger, der er omfattet af punkterne på miljøansvarsdirektivets bilag III.

De fremkomne bemærkninger har ikke givet anledning til ændring af lovforslaget (ændringsloven)

Det kan tilføjes, at i forhold til det lovudkast, der var i høring, er der indsat en ny § 13 i forslaget til ændringslov, der indeholder ændringer af lov om miljøgodkendelser m.v. af husdyrbrug, som blev vedtaget af Folketinget i december 2006 og trådte i kraft den 1. januar 2007. Disse ændringer medfører, at afgørelse af hvorvidt en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade er forårsaget af husdyrbrug, som nu er – og senere bliver – omfattet af husdyrbrugsloven, skal træffes efter reglerne i denne lov og ikke som tidligere efter miljøbeskyttelsesloven. Jordforureninger forårsager af husdyrbrug skal dog fortsat behandles efter reglerne om jordforurening i (fremover) miljøbeskyttelsesloven.

Det fremgår af miljøskadelovens § 5, at loven omfatter undersøgelse og afhjælpning af en miljøskade og undersøgelse af og forebyggelse ved en overhængende fare for en miljøskade, der er forvoldt ved en erhvervsmæssig aktivitet. Erhvervsmæssig aktivitet forstås i overensstemmelse med direktivet som enhver aktivitet, der udføres i forbindelse med en økonomisk aktivitet, en forretning eller en virksomhed, uanset at denne er privat eller offentlig, og uanset om den udføres med eller uden økonomisk gevinst for øje.

De af KL nævnte aktiviteter (grødeskæring i vandløb, snerydning, pleje af arealer m.v.) er alle omfattet af begrebet offentlig erhvervsmæssig aktivitet. Men de er ikke omfattet af det ubetingede ansvar, idet de ikke kan betragtes som forurenende aktiviteter. Der er således tale om aktiviteter, der falder under begrebet "andre" erhvervsmæssige aktiviteter, som er underlagt et almindeligt skyldbaseret ansvar.

De af DN nævnte eksempler på aktiviteter (motorsport, ridning, skydning) har et fritids- eller idrætslignende formål, og hvorvidt sådanne foreningers aktiviteter vil blive anset for at være erhvervsmæssige, må vurderes konkret. Det forhold, at klubben/foreningen har ansatte til f.eks. at undervise, passe dyr, vedligeholde baner etc. vil eksempelvis kunne indebære, at disse aktiviteter må anses som omfattet. I hvilket omfang aktiviteterne finder sted i en organiseret struktur vil også indgå som et element i denne konkrete vurdering.

Det er præciseret i lovforslagets bemærkninger, hvad der kan betragtes som en erhvervsmæssig aktivitet, herunder en offentlig aktivitet. (miljøskadeloven)

Ad 1.2. Lempelse i forhold til udtrykkeligt tilladte aktiviteter/udledninger (ændringslovens §§ 1, 3, 4, 11, 12 og 13)

En lang række organisationer, herunder Dansk Industri (DI), Dansk Energi, Bryggeriforeningen, Landbrugsrådet og Dansk Landbrug finder det meget positivt, at muligheden for at lempe det ubetingede forurenansvar til et skyldbaseret ansvar med omvendt bevisbyrde foreslås benyttet. Dansk Energi finder det afgørende vigtigt, at denne lempelse bibeholdes i den videre lovbehandling.

DI, Landbrugsraadet og Dansk Landbrug finder, at indførelsen af et skyldbaseret med omvendt bevisbyrde for udtrykkeligt tilladte aktiviteter er udtryk for en markant skærpelse af den danske miljøret.

DI, Landbrugsraadet, Dansk Landbrug, Bryggeriforeningen og Oliebranchens FællesRepræsentation, finder endvidere, at lempelsen for udtrykkeligt tilladte forureninger skal have samme rækkevidde som en virksomheds tilladelse/godkendelse. Landbrugets organisationer anfører endvidere, at det vil være muligt for virksomhederne at sagsøge deres tilsyns- og godkendelsesmyndigheder for ikke at have opfyldt sine forpligtelser til at følge op på godkendelser og føre tilsyn.

Danmarks Naturfredningsforening og CO-industri kan ikke støtte den foreslåede lempelse. CO-industri anfører bl.a., at når miljøgodkendelser indsættes som blåstempling, bibeholdes ansvaret for risikabel produktion hos myndighederne. Danmarks Naturfredningsforening finder, at undtagelsen i miljøskadeflovens § 5, stk. 1, om, at skader, der skyldes handlinger, der udtrykkeligt er godkendt af myndighederne i forbindelse med godkendelse af planer og projekter, der kan påvirke beskyttede arter eller internationale naturbeskyttelsesområder, ikke er omfattet af loven, kun bør finde anvendelse i ekstreme tilfælde.

Affald Danmark finder det nødvendigt med en klarere definition af, hvornår en tilladt aktivitet kan siges at være udtrykkelig og dermed omfattet af lempelsen. Dansk Skovforening gør opmærksom på, at Natura 2000-beskyttelsen først nu er ved at blive implementeret, og at der er etableret ordninger, fx ved indførelsen af en anmeldeordning efter skovloven og naturbeskyttelsesloven. Der kan være tilfælde, hvor ejere retter sig 100 % efter reglerne i de 2 love, men hvor der alligevel af forskellige årsager opstår en miljøskade.

Dansk Skovforening og Landbrugets organisationer efterlyser en beskrivelse i bemærkningerne af, hvorledes forureneren skal løfte den omvendte bevisbyrde. North Sea Operators Committee – Danmark finder, at den omvendte bevisbyrde kan give anledning til store bevismæssige problemer.

Miljøministeriets bemærkninger

Det er valgt at lempes skadevolderens ubetingede ansvar ved udtrykkeligt tilladte aktiviteter/udledninger med udgangspunkt i, at lempelsen indebærer en øget retssikkerhed for erhvervsvirksomhederne, og samtidig kan det betragtes som myndighedernes/ samfundets informerede accept af den risiko for skader, som knytter sig til en aktivitet/udledning.

Det bemærkes dog, at det ubetingede ansvar for jordforureninger fastholdes, idet det i jordforureningsloven i dag ikke er udelukket at meddele påbud om genopretning af skader som følge af udtrykkeligt tilladte udledninger. Om der kan meddeles påbud eller ej antages herefter at bero på en afvejning af forureningens omfang og karakter og påbudets betydning for påbudsadressaten - en afvejning, der skal ske efter de almindelige forvaltningsretlige principper, herunder principperne om proportionalitet og hensynet til de berettigede forventninger hos adressaterne for en begunstigende forvaltningsakt. En meddelt tilladelse antages endvidere at indgå i vurderingen af, hvorvidt der overhovedet foreligger en forurening, der indebærer en risiko for miljø eller sundhed.

Det er ikke korrekt, at indførelse af et skyldbaseret ansvar med omvendt bevisbyrde er en generel skærpelse af gældende ret. I dag gælder der allerede et ubetinget forureneransvar efter jordforureningsloven, som regulerer langt de fleste forureningsager og dertil i vid udstrækning et ubetinget grundejer- og brugeransvar på naturområdet.

I forhold til landbrugets synspunkter på, hvornår og i hvilket omfang myndighederne kan sagsøges, når en virksomhed forårsager en miljøskade, fordi virksomheden har en miljøgodkendelse, vil formentlig være begrænset til tilfælde, hvor myndighederne har lavet deciderede fejl i forbindelse med godkendelsen og virksomheden var i god tro – det vil dog i sidste ende være op til domstolene at vurdere.

For så vidt angår DN's synspunkter i forhold til undtagelsen for skader forårsaget af godkendte planer og projekter, er det et krav, at der skal foreligge bydende samfundsmaessige hensyn for at fravige beskyttelsesbestemmelserne i habitatdirektivets artikel 6. Når den vurdering er foretaget én gang, er skader i den forbindelse efter Miljøministeriets opfattelse ikke omfattet af direktivet og dermed heller ikke af miljøskadeloven.

De fremkomne bemærkninger har ikke givet anledning til ændring af lovforslaget.

Miljøministeriet er dog enig i, at det i bemærkningerne skal tydeliggøres, hvad der kan anses for en udtrykkelig tilladt aktivitet/udledning. Det er således ikke alle tilladelser/godkendelser, der kan leve op til direktivets ordlyd. Det er Miljøministeriets vurdering, at "en udtrykkelig tilladelse" vil være en tilladelse, hvor der er taget stilling til mængden og karakteren af udledningen, herunder (hvor relevant) i hvilket tidsrum, den kan udledes (f.eks. samlet mængde af stof udledt over måned eller et år og max. koncentrationer af stoffet i udledningen) – og hvordan og til hvilken ressource udledning kan ske (for eksempel fra hvilket udledningspunkt i forhold til et overfladevandsområde, antal ha. landbrugsjord, der skal udspredes over eller lignende). Som altovervejende udgangspunkt vil en miljøgodkendelse efter miljøbeskyttelseslovens § 33 opfylde disse krav for så vidt angår de aktiviteter/udledninger, godkendelsen omfatter, forudsat at virksomheden i ansøgningen har leveret de relevante oplysninger.

Efter hhv. naturbeskyttelseslovens § 19 b og skovlovens § 17 skal der foretages anmeldelse til myndighederne før iværksættelse af visse nærmere angivne aktiviteter i internationale naturbeskyttelsesområder. Myndigheden har 4 uger til at reagere på anmeldelsen. Det er Miljøministeriets vurdering, at uanset om myndigheden efter en nærmere vurdering af aktiviteten meddeler, at aktiviteten kan iværksættes, ikke reagerer eller måske har kvitteret for anmeldelsen ved at oplyse, at man ikke har bemærkninger, vil der formentligt kunne ske lempelse af det ubetingede ansvar efter reglen om udtrykkeligt tilladte aktiviteter/udledninger.

Hvorledes skadevolder skal løfte den omvendte bevisbyrde må i den enkelte sag ske ud fra en konkret vurdering af samspillet mellem sagens oplysninger. Det påhviler dog under alle omstændigheder skadevolder at oplyse sagen bedst muligt ved at give oplysninger om handelsesforløbet og ved hjælp af f.eks. journaler, regnskabsoplysninger, egenkontrol og lignende.

Det er præciseret i lovforslagets bemærkninger, hvad der kan anses for en udtrykkeligt tilladt forurening samt beskrevet i generelle vendinger, hvad der skal til for at løfte den omvendte bevisbyrde.

Ad 1.3. Ingen lempelse for udviklingsskader (ændringslovens §§ 1, 3, 4, 6, 11, 12 og 13)

En lang række foreninger, herunder Dansk Industri (DI), Landbrugsraadet, Dansk Landbrug, Dansk Planteværn, Rederiforeningen, DONG Energy, Affald Danmark, Kommunernes Landsforening og Advokatrådet, mener ikke, at det er rimeligt, at forurenere skal bære et ubetinget ansvar for udviklingsskader og foreslår, at direktivets mulighed for at lempe dette ubetingede ansvar til et culpa-ansvar med omvendt bevisbyrde anvendes generelt for alle aktiviteter/udledninger. Der peges på, at ansvaret er i strid med forurenere-betaler-princippet, og der forudses en faldende genanvendelse med deraf følgende problemer i forhold til affaldshierarkiet og målsætninger på affaldsområdet. Enkelte, herunder DI peger også på konkurrencemæssige hensyn i forhold til de EU-lande, der anvender lempelsesmulighederne fuldt ud. Landbrugsraadet og Dansk Landbrug finder, at et ansvar for udviklingsskader modarbejder anvendelse af renere teknologi og BAT-princippet. Dansk Energi anbefaler anvendelse af lempelsen på områder, hvor særlige hensyn gør sig gældende, f.eks. i forbindelse med genanvendelse af restprodukter. DI finder endvidere, at en fuld udnyttelse af lempelsesmulighederne vil medvirke til at gøre ansvaret forsikringsbart.

Forsikring og Pension og enkelte andre anfører tillige, at ansvaret for udviklingsskader ikke er forsikringsbart, idet ansvaret i sin natur netop er ukendt. Hertil føjer enkelte, at netop fordi ansvaret er uforudsigeligt, kan der ikke forventes en adfærdsregulerende effekt.

Danmarks Naturfredningsforening og CO-industri, støttet af Fagligt Fælles Forbund (3F) anfører, at forurenerens ansvar ikke bør lempes, da et ubetinget ansvar for forurenerens påvirkninger af miljøet er i tråd med forureneren-betalers-princippet.

Miljøministeriets bemærkninger

Indledningsvist bemærkes, at det er skadevolder, der har den økonomiske interesse i aktiviteten, og dermed er det ud fra risikoafvejningssynspunkter virksomheden, der synes nærmest til at bære de eventuelle risici, der er forbundet med aktiviteten.

En lempelse af ansvaret for udviklingskader vil i væsentligt omfang vanskeliggøre administrationen af de offentligretlige påbudsregler. Det er således Miljøministeriets vurdering, at den "samfundets accept af risiko", som har været afgørende for forslaget om at lempe ansvaret for skader som følge af udtrykkeligt tilladte aktiviteter/udledninger, ikke kan gøres gældende med tilnærmelsesvis samme styrke i forhold til ansvaret for udviklingskader. Det forhold, at samfundet (endnu) ikke har afdækket et behov for at regulere eller begrænse en aktivitet eller udledning, kan ikke sammenlignes med det forhold, at der udtrykkeligt er taget stilling til – og accepteret – konsekvenserne af en velbeskrevet aktivitet/udledning.

Dertil kommer, at det må forventes, at en sådan lempelse ofte vil blive påberåbt af de ansvarlige skadevoldere, og i visse tilfælde vil det samtidigt være overordentligt vanskeligt for den enkelte miljømyndighed (oftest en kommune) at vurdere, hvad der på et givet tidspunkt måtte anses for at være aktiviteter, forureninger, produkter, der "ikke ansås for at forårsage miljøskader ifølge den videnskabelige og tekniske viden på det tidspunkt, hvor emissionen eller aktiviteten fandt sted".

Det kan tilføjes, at der heller ikke i dag eksisterer en lempelse af ansvaret i forhold til udviklingskader efter hverken jordforureningsloven eller miljøerstatningsloven.

De fremkomne bemærkninger har ikke givet anledning til ændringer af lovforslaget.

Ad 2. Producentansvaret på udvalgte områder (GMO'er, pesticider, biocider, affaldsprodukter til jordbrugsformål og gødning) – (ændringslovens §§ 1 og 6)

En lang række foreninger, herunder Dansk Industri, Landbrugsraadet, Dansk Landbrug, Dansk Skovforening, HTSI, Genvindingsindustrien, Renosam, Affald Danmark og Dansk Planteværn finder ikke, at der bør pålægges producenterne et producentansvar på de udvalgte områder. Særligt Landbrugsraadet og Dansk Landbrug finder, at et ubetinget producentansvar vil kunne hæmme udviklingen af nye produkter afgørende.

Advokatrådet finder et producentansvar retssikkerhedsmæssigt betænkeligt, hvilket bør medføre etablering af en procedure for afgørelserne i forhold til forurenere og producent på området, herunder bestemmelser om høring, klageadgang mv. Det bør desuden overvejes at lade lempelsen for tilladte aktiviteter gælde også for producenter og importører.

En række organisationer, herunder Landbrugsraadet, Dansk Landbrug, DANVA, Kommunernes Landsforening, DAKOFA, Renosam og Brancheforeningen for Genanvendelse af Organiske Restprodukter til Jordbrugsformål (BGORJ) udtrykker stor bekymring og manglende forståelse for det foreslåede producentansvar for spildevandsslam og andet affald, der anvendes til jordbrugsformål, idet DANVA dog ikke principielt er modstander af et producentansvar og idet BGORJ dog finder et producentansvar i forhold til fejl ved produktet rimeligt. Et producentansvar for spildevandsslam vil skade genanvendelsen, herunder genanvendelse til produktion af alternativ energi (biogasanlæg) og vil medføre problemer i forhold til målsætningerne i Miljøministeriets affaldsstrategi og EU's affaldshierarki (genanvendelse går forud for forbrænding og deponering), samt føre til et øget antal affaldstransporter.

På området for GMO'er, pesticider og gødning finder Landbrugsraadet og Dansk Landbrug, at producentansvaret bør lempes, idet der allerede findes en grundig og fælles EU-godkendelsesregulering på GMO-området suppleret af sameksistensregler, mens handelsgødning godkendes af Plantedirektoratet.

Landbrugsraadet og Dansk Landbrug er dog overordentligt tilfredse med, at landmandens/brugerens ansvar for brug af GMO'er, pesticider, biocider, affaldsprodukter til jordbrugsformål og gødning er lempet til et ansvar med omvendt bevisbyrde på grund af producentansvaret, om end de gør opmærksom på, at dette ansvar for landmanden/brugeren samtidig er udtryk for en betydelig skærpelse.

Miljøministeriets bemærkninger

Muligheden for at fordele ansvaret for (miljø)skader og overhængende fare for (miljø)skade mellem bruger og producent af et produkt blev indført under forhandlingerne af direktivet - bl.a. på dansk foranledning. Baggrunden for dette initiativ var et dansk synspunkt om, at forårsages der skader ved korrekt anvendelse af et produkt som følge af produktets særlige egenskaber, bør ansvaret for en sådan skade bæres af producenten. Det blev vurderet og vurderes forsat, at producenten er den, der er nærmest til at bære risikoen ved produktets særlige egenskaber. Der blev i sin tid særskilt peget på GMO'er, pesticider og biocider, fordi deres anvendelse netop forudsætter spredning i miljøet, hvilket anvendelse af (øvrige) kemikalier ikke gør. I forhandlingsmandatet var der desuden forudsat en begrænsning af ansvaret for bruger ved anvendelse af kommunalt spildevands slam til landbrugsmæssige formål.

Det foreliggende lovforslag fastlægger et ubetinget producentansvar for produktets egenskaber ved erhvervmæssig og forskriftsmæssig anvendelse af pesticider, biocider, handelsgødning og GMO'er. De fremkomne bemærkninger har således ikke givet anledning til ændringer på disse områder.

Miljøministeriet har i denne sammenhæng lagt vægt på, at et sådant producentansvar for biocider, pesticider og GMO'er har været forudsat i regeringens mandat til forhandling af miljøansvarsdirektivet, og Miljøministeriet er ikke enig i vurderingen af, at et ubetinget producentansvar for disse produkter vil hæmme udviklingen af nye produkter i negativ retning. Hvis et ubetinget ansvar for produkterne vil medføre stor forsigtighed i forhold til markedsføring af nye produkter, er dette - efter Miljøministeriets opfattelse - bestemt ikke entydigt nogen negativ konsekvens. Det bemærkes i denne sammenhæng i øvrigt, at ansvaret for (udviklings)skader ikke alene knytter sig til den fremtidige anvendelse af nye produkter, men også til den fremtidige anvendelse af eksisterende produkter. Skaderne kan således absolut ikke nødvendigvis undgås, fordi allerede godkendte produkter ikke erstattes af nye.

De fremkomne bemærkninger har imidlertid givet anledning til at ændre det foreslåede producentansvar for erhvervmæssig og forskriftsmæssig anvendelse af affaldsstoffer og husdyrgødning til jordbrugsformål.

For så vidt angår den erhvervmæssige anvendelse af affald til jordbrugsformål er producentansvaret i det fremsatte lovforslag udformet således, at producenten er ansvarlig for skader som følge af fejl ved produktet, altså hvor affaldsproduktet ikke har opfyldt de fastsatte kvalitetskrav, jf. § 6 i bekendtgørelsen om anvendelse af affald til jordbrugsformål, hvorefter affaldet skal overholde de fastsatte grænseværdier for en række stoffer og ikke må indeholde væsentlige mængder af andre miljøskadelige stoffer.

Miljøministeriet har i denne sammenhæng lagt vægt på, at de danske krav til kvaliteten af affaldsstoffer, der anvendes til jordbrugsformål, er restriktive - også set i en europæisk sammenhæng-, og det anses derfor for nærsandsynligt at forskriftsmæssig anvendelse af affald, der overholder disse kvalitetskrav, kan medføre skader. Det kan samtidigt ikke udelukkes, at fastholdelse af et fuldt ubetinget producentansvar for affaldet vil have en væsentlig negativ effekt i forhold til den ønskede genanvendelse af affaldet til jordbrugsformål med øget forbrænding eller deponering af affaldet til følge. Det er derfor Miljøministeriets indstilling, efter en samlet vurdering af de mulige samfunds- og miljømæssige konsekvenser af de forskellige udformninger af producentansvaret for affald til jordbrugsformål, at et producentansvar for affaldet fastholdes,

men at det udformes sådan, at producenten ikke er ansvarlig for skader som følge af forskriftsmæssig anvendelse af affald, der opfylder de fastsatte kvalitetskrav til affaldet.

For så vidt angår den erhvervmæssige anvendelse af busdyrgødning er producentansvaret udformet således, at producenten er ansvarlig for skader, som skyldes, at busdyrgødningen har indeholdt væsentlige mængder af stoffer eller organismer, der ikke hidrører fra husdyrenes urin og fækalier, men som er tilført busdyrgødningen. Producentansvaret vil gælde, uanset hvordan disse fremmede elementer er tilført den leverede gødning.

Miljøministeriet har i denne sammenhæng lagt vægt på, at fastholdelsen af et fuldt ubetinget producentansvar for busdyrgødningen kunne have væsentlige negative konsekvenser for anvendelsen af busdyrgødning til jordbrugsformål.

Lovforslaget er rettet til i overensstemmelse med ovennævnte.

Ad 3. Opretholdelse af et gældende ansvar som subsidiært ansvar (ændringslovens §§ 3, og 7 – 12)

Dansk Industri (DI), Landbrugsrådet, Dansk Landbrug, Oliebranchens Fælles Repræsentation, Rederiforeningen, Skovforeningen, Advokatrådet samt Søfartsstyrelsen finder, at opretholdelsen af det subsidiære ansvar, der findes for grundejere og brugere efter lovgivningen på naturområdet og for skibets ejer efter havmiljøloven, er meget vidtgående og ikke bør opretholdes, når forureneren ikke kan findes. Dette subsidiære ansvar findes ikke i overensstemmelse med forureneren-betaler-princippet. Landbrugsrådet og Dansk Landbrug anfører endvidere, at det forhold, at der er tale om videreførelse af eksisterende regler ikke bør konservere et i forvejen urimeligt princip.

Miljøministeriets bemærkninger

Miljøministeriet foreslår, at det subsidiære ansvar for grundejere og brugere efter lovgivningen på naturområdet og for skibets ejer efter havmiljøloven opretholdes i de tilfælde, hvor der ikke er tale om en miljøskade eller hvor denne ikke kan behandles efter miljøskadeloven, fordi den ansvarlige ikke kan findes eller savner midler. Begrundelsen for opretholdelse af disse eksisterende bestemmelser er, at det ville indebære en forringelse af det eksisterende danske beskyttelsesniveau, hvis ikke de gennemføres.

På naturområdet foreslås derfor disse sager behandlet efter de regler, som gælder i dag, nemlig en ubetinget pligt til at berigtige ulovlige forhold på baggrund af et offentligretligt påbud. Der vil dog ikke være tale om så omfattende afhjælpning, som miljøskadeloven kræver, men kun genopretning til lovlig tilstand. Hertil kommer, at der i praksis ikke stilles krav om genopretning til lovlig tilstand eller betaling herfor af grundejer eller bruger, hvor det beviseligt er en fremmed, der er trængt ind på ejendommen og har foretaget den ulovlige ændring af tilstanden. Derimod rejser tilsynsmyndigheden sager, hvor det er den tidligere ejer, eller hvor det er en entreprenør, antaget af ejeren eller brugeren, som har foretaget den aktivitet, der har ført til den ulovlige tilstand. Hvor den skadegørende handling finder sted i ejers eller brugers interesse, findes derfor ejer eller bruger nærmest til at bære omkostninger til genopretning af en ulovlig tilstand. Dette fremgår af de almindelige bemærkninger til ændringsloven afsnit 2.1.2.

For så vidt angår ansvaret i havmiljøloven for ejeren af skibet, bemærkes, at alene ejerens eksisterende ansvar efter § 44 opretholdes, hvis den ansvarlige for driften ikke kan findes eller ikke kan betale, idet der ellers vil være tale om en lempelse af gældende dansk ret, hvilket miljøansvarsdirektivet ikke nødvendiggør. Det bemærkes endvidere, at olieansvarskonventionen og HNS-konventionen begge indeholder et ejeransvar.

Det ubetingede ansvar for skadevolder kan omvendt ses som en lempelse af det eksisterende ubetingede ansvar for skibets ejer og for grundejer og bruger på naturområdet, i det omfang der ikke er identitet mellem disse og skadevolder.

De fremkomne bemærkninger har ikke givet anledning til ændring af lovforslaget.

Ad 4. Miljøskadebegrebet (miljøskadelovens § 7-11)

En lang række organisationer, herunder Dansk Industri (DI), Oliebranchens Fællesrepræsentation (OFR), Landbrugsraadet og Dansk Landbrug, KL, Affald Danmark og Dansk Energi ønsker generelt en klarere afgrænsning af begrebet. KL ønsker dette særligt på naturområdet, idet der ikke her er angivet nogle tærskel- eller grænseværdier. Fsva. skade på vandmiljøet savnes der retningslinjer for, hvordan skadesbegrebet skal bedømmes, indtil klassificeringen/kalibreringen af overfladevandet er tilvejebragt. KL er tilfredse fsva. grundvand. KL og Advokatrådet finder det positivt med klare kriterier for jord, men efterspørger, hvordan man er kommet frem til disse kriterier. Asfaltindustrien ønsker ikke de angivne afskæringskriterier for jordforureninger, idet det vil forhindre genanvendelsen af asfalt. DI og OFR finder, at Miljøministeriets arbejde med afgrænsning af skadesbegrebet i nogen grad sikrer anvendelse af proportionalitetsprincippet. DI understreger dog også behovet for at proportionalitetsprincippet vægtes højt, når den administrative praksis hos miljøcentrene fastlægges.

Landbrugsraadet og Dansk Landbrug ønsker, at skadesbegrebet afgrænses som i de øvrige EU-lande af hensyn til konkurrenceevnen, idet begrebet ikke er veldefineret.

CO- industri ønsker en udvidet fortolkning af begrebet overhængende fare og såvel CO-industri som Danmarks Naturfredningsforening (DN) ønsker en klarere afgrænsning af begrebet diffus forurening, begge dele for at undgå en udvanding af skadesbegrebet.

Advokatrådet finder det væsentligt, at de angivne eksempler på, hvad der kan udgøre en skade, er indgående undersøgt og drøftet, da disse eksempler kan blive normerende for den fremtidige fortolkning af skadesbegrebet, og efterlyser oplysninger om, hvem der skal fastsætte ”gunstig bevaringsstatus for arter og områder” og hvordan. Det bør tilføjes i bemærkningerne, at det i sidste ende er EF-domstolen der kan komme til at normere begrebet, herunder ændre på de angivne danske kriterier.

CO-industri og DN ønsker, at omfanget af skadesbegrebet skal udvides, således at også nationalt udpegede områder uden for Natura 2000-områderne - § 3 naturtyper og fredede områder - bliver omfattet. I den forbindelse henvises til den svenske implementering, som lader mere være omfattet af skadesbegrebet ud fra et bredt ønske om biologisk mangfoldighed. Desuden henviser DN til, at selvom direktivet også omfatter yngle- og rasteområder for de arter, der er opført på habitatdirektivets bilag IV, synes disse ikke at være omfattet af det foreliggende lovudkast, samt at henvisningen til bekendtgørelsen om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter er ufuldstændig, idet denne bekendtgørelse ikke omfatter arter, der er nævnt i habitatdirektivets bilag IV.

Danmarks Ornitologiske Forening (DOF) ønsker, at naturområder omfattet af loven udstrækkes til også at gælde områder, der er pålagt deklaraionsfredninger efter naturbeskyttelsesloven (tidl. naturfredningsloven). DOF finder, at det på verdensplan unikke danske fredningssystem bør vises den anerkendelse, der ligger i at lade alle deklaraionsfredede områder sikre yderligere ved at lade dem være omfattet af miljøskadeloven.

Dansk Skovforening henviser til lovforslagenes bemærkninger om, at miljøskade på en art eksempelvis kan være forstyrrelser, der bortskræmmer arten. Foreningen forudsætter, at den normale erhvervsaktivitet, der er i et område, bl.a. gennemførelse af periodevise støjbelastende skovningsaktiviteter, vil kunne fortsætte, og at eventuelle begrænsninger heri erstattes efter reglerne i naturbeskyttelsesloven og skovloven i forbindelse med fastsættelse af foranstaltninger til sikring af arterne.

Dansk Skovforening antager desuden, at der med ”fældning af skov” menes ”fældning af beskyttede skovnaturtyper”. Samme sted nævnes ”ændring i genetisk variation” som eksempel på en væsentlig skade. Foreningen gør opmærksom på, at genetikken ikke indgår i vurderingen af skovnaturtyper og derfor heller ikke skal indgå i vurderingen af, om der er sket en miljøskade. Foreningen peger endvidere på, at habitataftaler og påbud i forbindelse med beskyttelse af skovnaturtyperne vil indeholde bestemmelser om selvfornyelse, som i visse situationer på grund af naturmæssige forhold ikke kan efterleves, hvilket kan medføre et urimeligt miljøansvar for ejeren. Foreningen ønsker desuden overgangsregler for de kommende udpegninger af Natura 2000-områderne.

DOF gør opmærksom på, at der er en fejl i bemærkningerne, hvorefter kun fugle opført på fuglebeskyttelsesdirektivets bilag I er omfattet af miljøansvarsdirektivet og dermed af lovforslaget. Dette er i modstrid med direktivets artikel 2, stk. 3, der tillige nævner fugle omhandlet i fuglebeskyttelsesdirektivets artikel 4, stk. 2, dvs. regelmæssigt tilbagevendende trækfuglearter.

DOF ønsker desuden, at lovforslaget tillige omfatter alle arter på den gældende danske rødliste (over truede arter) og gulliste (over opmærksomheds- og ansvarskrævende arter). Selv om der er overlap mellem disse arter og arter omfattet af fuglebeskyttelses- og habitatdirektiverne, rummer rød- og gullisten derudover en række andre arter, som efter internationalt fastsatte kriterier også er beskyttelseskrævende.

Transport- og Energiministeriet beder om, at der efter begrebet ”naturkatastrofer”, som er undtaget fra skadesbegrebet tilføjes ”ekstreme vejrhændelser”, således at også stormflod og mindre orkaner er undtaget.

Miljøministeriets bemærkninger

Miljøministeriet har i et omfattende notat analyseret skadesbegrebet. Dette notat er udsendt til alle involverede parter, og essensen af notatet kan genfindes i de almindelige og specielle bemærkninger til miljøskadeloven.

En miljøskade er en kvalificeret skade. Skaden skal være en negativ ændring, som skal kunne beskrives, påvises og dokumenteres, og der skal være en årsagssammenhæng mellem en hændelse og en skade som en forudsætning for et ansvar for skaden. Kravet om årsagssammenhæng udelukker ikke i sig selv, at skaden er sket over tid/ konstateres længe efter, at hændelse fandt sted. Der knytter sig nogen usikkerhed til, hvilke krav til påvirkningernes/ risikoens omfang der kan udledes af direktivteksten. Meget forsigtig kan der måske peges på, at betydeligt/ betydende snarere, eller i hvert tilfælde i lige så høj grad, retter sig mod karakteren af en påvirkning/ risiko som mod omfanget heraf. Med andre ord vil f.eks. langvarige påvirkninger af et mindre område måske i højere grad være ”betydelig”, end en kortvarig – kortere varende påvirkning af et stort område. Samtidig må det med udgangspunkt i proportionalitetsprincippet lægges til grund, at den betydelige skade eller risiko skal have en sådan karakter – et omfang og en almen interesse for andre end den/ de umiddelbart berørte, at den kan ”bære” direktivets krav til de kompetente myndigheders håndtering af miljøskaderne, herunder ikke mindst kravene til supplerende og kompenserende foranstaltninger ved afhjælpning af skader på beskyttede arter og naturtyper og på vand.

Det er præciseret i bemærkningerne, at der altid vil være tale om en konkret vurdering af, hvorvidt der foreligger en miljøskade eller overhængende fare herfor, og udover de ovennævnte generelle retningslinjer er der peget på nogle kriterier for miljøskadebegrebet særligt f.eks. grundvand og jord, og også i et vist omfang for overfladevand, som kan anvendes i denne konkrete vurdering. I forhold til skade på beskyttede arter eller internationale naturbeskyttelsesområder kan mange forskellige forhold have betydning for afgørelsen, for eksempel de geografiske lokaliteters forskellighed, mulighederne for naturlig regeneration mv.

I forhold til definitionen af miljøskade på jord er der i lovforslagets bemærkninger peget på, at en sådan miljøskade på jord efter Miljøministeriets vurdering må forudsætte dels, at jordforureningen har en sådan karakter, at en eventuel offent-

lig indsats overfor de sundhedsmæssige konsekvenser af forureningen ville skulle prioriteres efter jordforureningsloven, og at den har et omfang, der indebærer enten, at en større kreds af borgere er eller kan blive berørt, eller, at større arealer er berørt. Miljøministeriet fastholder denne vurdering, der har taget sit udgangspunkt i en fortolkning af direktivets krav om, at jordforureningen indebærer en betydelig risiko for menneskers sundhed, og i en vurdering af det grundlæggende retlige krav om proportionalitet mellem en skades omfang og karakter og de forpligtelser, som en skadevolder kan pålægges.

Det kan oplyses, at England (UK) i en nylig afsluttet høring over forslag til principper for implementering af miljøansvarsdirektivet har peget på, at niveauet for en miljøskade på jord fastlægges i overensstemmelse med de kriterier for iværksættelse af en indsats, der er fastlagt i den britiske lovgivning om forurenede jord.

Med hensyn til beskyttelse af områder uden for internationale naturbeskyttelsesområder er det foreslået, at den danske implementering for så vidt angår beskyttede naturtyper ikke skal være mere vidtgående, end EU-forpligtelserne tilsiger, det vil sige, at den kun omfatter de udpegede Natura 2000-områder. En udvidelse til andre områder, for eksempel fredede områder eller § 3-områder uden for Natura 2000-områder, ville gøre det i forvejen yderst komplicerede spørgsmål om at afgøre, hvornår der foreligger en miljøskade på en beskyttet naturtype, yderligere kompliceret. For Natura-2000-områderne vil der fra ultimo 2009 foreligge Natura 2000-planer, der bl.a. fastlægger gunstig bevaringsstatus for områderne, som kan danne grundlag for vurderingen. Men sådanne planer – og dermed statusfastlæggelse – vil ikke foreligge for andre områder. Der vil således ikke være nogen målestok for, om en aktivitet har medført en væsentlig negativ påvirkning af bestræbelserne for at opnå god bevaringsstatus, hvilket er afgørende for at konstatere, om der er en miljøskade i direktivets forstand.

Yngle- og rasteområder for bilag IV-arter er ikke direkte nævnt i lovtæksten, men det fremgår af bemærkningerne, at de er omfattet af lovforslaget i det omfang, det har betydning for artsbeskyttelsen. Det er korrekt, at den gældende bekendtgørelse om udpegnings og administration af internationale naturbeskyttelsesområder ikke omfatter bilag IV-arter. Der har været et udkast til ny bekendtgørelse i høring, der udvider bekendtgørelsen til at omfatte disse arter. Den nye bekendtgørelse forventes at være trådt i kraft inden lovens ikrafttræden.

Lovforslagets bemærkning om ”fældning af skov” er ikke begrænset til fældning af beskyttede skovnaturtyper. Der henvises herved til, at rydning af løvskov i et Natura 2000-område er en anmeldelsespligtig aktivitet efter naturbeskyttelseslovens § 19 b. For så vidt angår spørgsmålet om ændring i ”genetisk variation” bemærkes, at dette udtryk relaterer sig til artsbeskyttelsen og ikke til naturtypebeskyttelsen. Tilfældet med den mislykkede sehforyngelse vil næppe kunne anses for at være en miljøskade – i hvert fald slet ikke, hvis ejeren ikke har udvist uforsvarlig adfærd.

Lovforslagets bemærkninger er præciseret, så dette klargøres.

Til Dansk Skovforenings bemærkninger skal anføres, at reglerne om erstatning i hhv. naturbeskyttelseslovens kapitel 2 a og skovlovens kapitel 4 ikke ændres med de foreliggende lovforslag. Da en miljøskade på beskyttede arter eller overhængende fare herfor forårsaget af en ikke forurenende virksomhed imidlertid forudsætter uforsvarlig adfærd fra den ansvarliges side, forekommer det næppe sandsynligt, at der vil foreligge forhold, som kunne berettige til erstatning.

De fremkomne bemærkninger har ikke givet anledning til ændring af lovforslaget

Med hensyn til ønsket om overgangsregler for de kommende udpegninger af Natura 2000-områderne er Miljøministeriet enig, idet der i modsat fald ville være tale om lovgivning med tilbagevirkende kraft.

Lovforslaget er præciseret ved en tilføjelse til miljøskadeloven og i bemærkningerne til ændringsloven fsva. lovene på naturområdet.

Med hensyn til DOF's bemærkning om, hvilke fugle der er omfattet af miljøansvarsdirektivet og dermed af lovforslaget, er lovforslagets bemærkninger ufuldstændige. Bemærkningerne er suppleret, så det fremgår, at også regelmæssigt tilbagevendende trækfuglearter er omfattet af lovforslaget.

Med hensyn til beskyttelse af arter, der ikke er omfattet af enten fuglebeskyttelses- eller habitatdirektivet er det foreslået, at den danske implementering – i lighed med, hvad der gælder for beskyttede naturtyper – ikke skal være mere vidtgående, end EU-forpligtelserne tilsiger. Også for arternes vedkommende gælder det, at de kommende Natura 2000-planer bl.a. vil fastsætte gunstig bevaringsstatus, der er nødvendigt som grundlag for vurderingen af, om der foreligger en miljøskade, jf. i øvrigt foran om naturtyper uden for Natura 2000-områder.

Det er præciseret i lovtæksten, at naturbegivenheder af usædvanlig, uundgåelig og uafværgelig art også er undtaget fra miljøskadebegrebet, hvilket bl.a. omfatter ekstreme vejrhandelser. Dette er eksemplificeret i bemærkningerne.

For så vidt angår diffus forurening bemærkes, at DN's eksempel – at en skade kan henføres til landbrug i oplandet til en fjord – ud fra en generel betragtning ikke vil være tilstrækkeligt til at statuere et ansvar. Et påbud forudsætter, at den enkelte ansvarlige kan identificeres, hvilket typisk også vil forudsætte, at skaden og de ansvarspådragende handlinger kan tidsfæstes, jf. bestemmelsen i lovforslagets § 4, stk. 1, nr. 1, som svarer til miljøansvarsdirektivets artikel 4, stk. 6 om undtagelserne fra direktivets anvendelsesområde.

Det må medgives, at skadesbegrebet inklusive begreberne diffus forurening og overhængende fare er vanskeligt håndterbart, men en nærmere og endelig afgrænsning af begreberne må fastlægges i praksis af klagenavnene og i sidste ende af domstolene, berunder EF-Domstolen, Sidstnævnte er præciseret i lovforslagets bemærkninger.

Ad 5. De afhjælpende foranstaltninger og værdiansættelsesmetoderne (miljøskadelovens bilag 2)

North Sea Operators Committee - Denmark anfører, at de nye afhjælpningskrav er meget vidtgående, uden at der fastlægges klare retningslinjer for myndighedernes skøn i den forbindelse, hvilket begrænser virksomhedernes retssikkerhed. Dette støttes overordnet af Landbrugsrådet og Dansk Landbrug, som finder det problematisk, at vandrammedirektivets fælles miljømål endnu ikke er fastlagt fra EU Kommissionens side.

Dansk Industri, Oliebranchens Fællesrepræsentation og Forsikring & Pension (F&P) finder de nye afhjælpende foranstaltninger vidtgående, hvilket understreger behovet for anvendelse af proportionalitetsprincippet. F&P anmoder om indførelse af nogle bagatelgrænser med henblik på at sikre en ensartet behandling i miljøcentre, og med samme formål opfordres til nogle klarere regler for, hvilke oplysninger der skal lægges til grund, når den hidtidige tilstand skal bedømmes, frem for blot at angive ”de bedst foreliggende oplysninger”. F&P synes desuden, der er vanskeligheder forbundet med anvendelse af ækvivalensvurderingsmetoden samt den økonomiske værdisætning, da de kriterier, der skal indgå, er svært definerbare. Dansk Skovforening finder ikke metoderne overbevisende og påpeger, at disse er meget uklare.

Miljøministeriets bemærkninger

Direktivet fastlægger i bilag II de afhjælpende foranstaltninger, der skal foretages i tilfælde af en miljøskade på vand eller beskyttede arter og internationalt beskyttede områder. Bilag II fastlægger ligeledes de vurderingsmetoder, der primært skal anvendes, når omfanget og arten af disse afhjælpende foranstaltninger skal fastlægges. Bilag II er gennemført i miljøskadelovens bilag 2.

Miljøministeriet er enig i, at det er vanskeligt præcist at fastlægge indholdet og rækkevidden af direktivets bilag II og af lovens bilag 2. Også på den baggrund er lovforslagets almindelige bemærkninger, afsnit 2.4, om fastsættelse af afhjælpende

foranstaltninger og bemærkninger til § 14 og § 22, stk. 1 uddybet og præciseret med henblik på i videst muligt omfang at ansækeliggøre, hvad direktivets og dermed lovens krav til de afhjælpende foranstaltninger vil indebære.

Ad 6. Tilbagebetalingsregel

Flere foreninger, herunder Dansk Industri, Landbrugsraadet, Dansk Landbrug, Oliebranchens Fællesrepræsentation, Dong Energy, HTSI, Bryggeriforeningen, Dansk Skovforening og Affald Danmark anbefaler, at der indføres en tilbagebetalingsregel i tilfælde af uretmæssigt krævede undersøgelser, så den gælder ikke kun for jordforureninger, men for alle typer af forurening, hvor der enten ikke konstateres en forurening, eller hvor forureningen ikke hidrører fra påbudsadressaten. Det findes desuden urimeligt, at en påbudsadressat ikke kan få refunderet sine omkostninger til opfyldelse af et undersøgelsespåbud, når det efterfølgende viser sig, at der ikke var tale om en miljøskade eller den pågældende ikke var ansvarlig for miljøskaden. Flere finder det retssikkerhedsmæssigt betænkeligt, uacceptabelt og i strid med forurenere-betaler-princippet - andre fokuserer på de unødige omkostninger, som virksomhederne pålægges i den forbindelse. Enkelte anfører endvidere, at det forhold, at der er tale om videreførelse af eksisterende regler ikke bør konservere et i forvejen urimeligt princip.

Miljøministeriets bemærkninger

Det foreslås ikke at udvide refusionsadgangen i ændringslovforslagets § 1, nr. 2 (nu § 1, nr. 7) (§ 64 b, stk. 3) til at omfatte andet end undersøgelsespåbud for jordforureninger, hvor de rejste problemstillinger formentlig i praksis forekommer oftest.

Udgangspunktet i den gældende miljøbeskyttelseslov § 72 om undersøgelser af andre forureninger end jordforureninger er, at myndighederne kan meddele påbud om undersøgelser og oplysninger i øvrigt, når grundlaget herfor foreligger som beskrevet efter bestemmelsen. Der skal herefter foreligge en situation, hvor det er sagligt, begrundet og proportionalt at udstede påbudet til den pågældende. Foreligger disse omstændigheder, hvor et påbud således er lovligt udstedt, kan udgifterne til efterkommelse af påbudet ikke kræves erstattet, selvom undersøgelserne viser, at der ikke var en forurening, eller at påbudsadressaten ikke have forårsaget forureningen. Som eksempel på andre regler, hvorefter der kan pålægges udgiftskrævende handlepligter, uanset der ikke er et miljøproblem, kan nævnes, at der også efter gældende ret kan stilles krav om udgiftskrævende egenkontrol for virksomhedens egen regning, uanset at formålet hermed netop er at påvise, at der ikke er et miljøproblem. Er der derimod tale om påbud, som er meddelt uretmæssigt, kan dette evt. udløse et erstatningskrav mod myndigheden efter almindelige erstatningsretlige regler.

En udvidelse af adgangen til at kræve udgifterne dækket ved undersøgelser af ikke-jordforureninger, vil således indebære en lempelse af gældende ret, som ikke er nødvendiggjort af direktivet.

De fremkomne bemærkninger har ikke givet anledning til ændring af lovforslaget.

Ad 7. Det offentlige genopretningspligt

RenoSam anbefaler at overveje det hensigtsmæssige i at afskære det offentlige for at udføre opgaverne, når risikoen for miljøskade med stor sandsynlighed vil skulle afdækkes af det offentlige. CO-industri og Dansk Naturfredningsforening finder, at staten bør stå for genopretning i de tilfælde, hvor skadevolder ikke kan identificeres, idet der er en generel forpligtelse til om nødvendigt at genskabe en gunstig bevaringsstatus i henhold til habitatdirektivet.

Danmarks Naturfredningsforening (DN) finder desuden, at direktivet er utilstrækkeligt implementeret, idet der efter lovforslaget ikke skal træffes afgørelse om, hvorvidt en skade er en miljøskade, hvis skaden eksempelvis er forvoldt af tredjemand eller skyldes overholdelse af ufravigelige offentlige påbud eller instrukser. Dette medfører bl.a. at der ikke er bestemmelser om, at myndigheden selv kan gennemføre de nødvendige foranstaltninger eller om, at operatøren i så fald ikke skal afholde omkostninger.

Miljøministeriets bemærkninger

Miljøansvarsdirektivet indeholder ikke nogen pligt for det offentlige til at gå ind og foranstalte og betale de afhjælpende foranstaltninger, som direktivet stiller krav om, når den ansvarlige skadevolder enten ikke findes eller ikke har betalings-evne. Miljøministeriet finder, at de eksisterende forpligtelser for det offentlige til at gribe ind i tilfælde af overhængende alvorlig fare for sundheden og i tilfælde, hvor øjeblikkelige indgreb er påkrævet for at afværge væsentlig forurening eller forureningens udbredelse efter for eksempel miljøbeskyttelsesloven er tilstrækkelige til at sikre miljøet og den offentlige sundhed.

Det er korrekt, at staten har en generel forpligtelse til at nå målene i Natura 2000-planerne under habitatdirektivet. Der gælder en tilsvarende forpligtelse til at nå målene i vandplanerne under vandrammedirektivet. Denne forpligtelse skal det offentlige sikre nås, hvilket fremgår af miljømålsloven. Det kan selvfølgelig ikke udelukkes, at en miljøskade kan få betydning for at nå målene for gunstig bevaringsstatus eller kvalitetsmålene for vand. En øget eller ændret offentlig indsats i den forbindelse vil skulle ske ved anvendelse af de virkemidler, der i øvrigt er eller bliver fastlagt i lovgivningen.

I forhold til DN's bemærkninger om ufuldstændig implementering af direktivet bemærkes, at lovforslaget - bortset fra visse "principbestemmelser" - er bygget op om, at myndighederne ved påbud fastlægger den ansvarlige skadevolders handlepligter. Der lægges derfor heller ikke op til, at en skadevolder skal have dækket sine udgifter, såfremt denne af egen drift foretager foranstaltninger. Det er endvidere ministeriets opfattelse, at direktivet ikke stiller krav om, at der skal være en mulighed for tilsynsmyndigheden til konkret at vurdere, om den af egen drift bør foretage de foranstaltninger, som direktivet kræver overfor den ansvarlige skadevolder, når denne ikke findes eller ikke kan betale. Ministeriet henviser herom til de gældende bestemmelser om selvhjælpsbehandlinger, som findes i de forskellige miljølove, og som fortsat vurderes at være tilstrækkelige.

De fremkomne bemærkninger har ikke givet anledning til ændring af lovforslaget.

Ad 8. Klageadgang, søgsmålsfrist og forældelse

Advokatrådet finder, at den foreslåede forældelsesregel i miljøskadelovens § 33 (nu § 47) vedrørende det offentliges adgang til at få dækket sine omkostninger er en betydelig forlængelse af den almindelige 5 års forældelsesregel i 1908-loven, hvor den 5-årige forældelse løber fra det tidspunkt, hvor skadelidte ville have været i stand til at indse at han har et krav.

DANVA spørger til, hvordan afskæringsreglen på 30 år i ændringslovens § 1, nr. 4 (vandforsyningslovens nye § 67c, stk. 3) skal beregnes og F&P anmoder om, at bestemmelsen formuleres i overensstemmelse med den kommende nye lov om forældelse fra Justitsministeriet.

Danske Regioner finder det væsentligt, at regionerne kan påklage kommunernes afgørelse om, hvorvidt den pågældende forurening er omfattet af miljøskadeloven i forbindelse med indsatsen overfor miljøskader, der kan omfatte jordforureninger.

Sundhedsstyrelsen ønsker generelt de eksisterende klageregler for Sundhedsstyrelsen (embedslægeinstitutionen) ændret til fordel for regler om en sundhedsfaglig rådgivning på visse områder, før afgørelser træffes på miljøområdet.

Forsikring & Pension (F&P) opfordrer til, at formuleringen i miljøskadelovens § 28, stk. 2 (nu § 42, stk. 2) om, at ministeren kan fastsætte regler om at afgørelser ikke kan påklages, bør udgå, og Advokatrådet mener, det bør overvejes at indskrænke ministerens adgang til at begrænse klageadgang til kun at omfatte mindre betydende sager.

Advokatrådet finder desuden, at der bør fastsættes en søgsmålsfrist på 12 måneder frem for 6 måneder, idet der er tale om komplicerede sager, i overensstemmelse med hvad der gælder på jordforureningslovens område.

Miljøministeriets bemærkninger

Reglen om den 5-årige forældelse i miljøskadelovens § 33 (nu 47) for det offentlige muligheder for at søge omkostninger dækket hos skadevolder er fastsat i overensstemmelse med ordlyden i miljøansvarsdirektivet. Bestemmelsen er udtryk for den vægt, der lægges på forurenere-betaler-princippet. Der er således tale om en særregel i forhold til de almindelige regler i 1908-loven.

Reglen om den 30-årige afskæring for, hvilke miljøskader der er omfattet, er formuleret i direkte overensstemmelse med direktivets ordlyd i artikel 17. Reglen er blevet flyttet fra ændringsloven og fremgår nu af miljøskadelovens § 3, stk. 1. Det afgørende for beregningen af de 30 år er, hvornår emissionen eller begivenheden ophører. Hvorledes dette skal beregnes, beror på en konkret vurdering i forhold til den pågældende emission eller begivenhed.

Danske Regioner har efter lovforslaget mulighed for at påklage alle afgørelser efter det nye kapitel 8a i miljøbeskyttelsesloven, herunder tilsynsmyndighedernes afgørelser om, hvorvidt en forurening, herunder en jordforurening, indebærer en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade, jf. ændringsforslagets § 1, nr. 21 (nu § 1, nr. 22) (ny affattelse af miljøbeskyttelseslovens § 98).

Sundhedsstyrelsens hidtidige klageadgang fastholdes i nærdret form og i løbet af foråret igangsættes en dialog om Sundhedsstyrelsens klageadgang generelt.

Med hensyn til adgangen for ministeren til at fastsætte regler om afskæring af klage, er der alene tale om afskæring af klage direkte til ministeren i det omfang, ministeren har bemyndiget en under ministeriet oprettet statslig myndighed eller efter forhandling med vedkommende minister andre statslige myndigheder til at varetage opgaver efter loven. De almindelige regler om klageadgang efter kapitel 10 i miljøskadeloven til klagenævnene gælder fortsat for sådanne opgaver.

De fremkomne bemærkninger har ikke givet anledning til ændring af lovforslaget. For at sikre en direktivkonform gennemførelse er der ligeledes i § 47 i miljøskadeloven indsat en 30-årig forældelsesregel i forhold til myndighedernes krav på dækning af afholdte udgifter.

Advokatrådets bemærkning giver anledning til at ændre i samlelovforslaget vedrørende miljøbeskyttelsesloven, således at der for påbud efter kapitel 8 a i samlelovforslaget vedrørende miljøbeskyttelsesloven sker en udvidelse af søgsmålsfristen fra 6 til 12 måneder. I den gældende jordforureningslov er søgsmålsfristen 12 måneder. Denne frist blev fastsat med en ændring af jordforureningsloven i 2001 under henvisning til bl.a. påbuddene (sagernes kompleksitet) – netop efter dialog med Advokatrådet. Yderligere har Advokatrådets bemærkning givet anledning til, at miljøskadelovens § 39 (nu § 55) ændres således, at søgsmålsfristen i miljøskadeloven tilsvarende ændres fra 6 til 12 måneder.

Lovforslaget er således ændret i lyset af de fremkomne bemærkninger vedrørende søgsmålsfristen.

Ad 9. Forsikring

En række organisationer, herunder Dansk Energi, Dansk Industri og Forsikring & Pension finder det meget tilfredsstillende, at der ikke indgår krav om finansiel sikkerhedsstillelse, og at der nedsættes et tværgående udvalg til at analysere mulighederne nærmere. F&P deltager gerne som foreslået i dette arbejde.

Dansk Industri (DI) anfører, at de overslag, der er lavet i Spanien, hvor en obligatorisk ordning for forsikringer indføres, viser, at en overførsel af denne model til danske forhold ville have væsentlige konkurrencemæssige konsekvenser.

KL anbefaler, at der etableres obligatoriske ordninger, så snart det i de enkelte brancher er muligt, idet kommunerne vil stå tilbage med problemet, såfremt skadevolder ikke findes eller ikke har betalingssevne, idet lovforslaget ikke sikrer oprydning i disse tilfælde.

Finansrådet finder det mest hensigtsmæssigt at afdække skadesansvar ved forsikring og ikke bankgaranti. Finansrådet finder endvidere sammensætningen af det foreslåede udvalg meget fin og forventer, at finansiel sikkerhedsstillelse bliver fuldt ud tilgængelig via miljøforsikringer.

F&P gør opmærksom på et akut problem for forsikringselskabernes hæftelse efter eksisterende forsikringer. F&P ønsker en bestemmelse indsat i lovforslagene, som sikrer, at dækningsomfanget i forsikringspolicer, der henviser til den hidtil gældende lovgivning, ikke påvirkes af det udvidede ansvar, der foreslås indført, i den periode, hvor forsikringspolicyen er uopsigelig fra selskabets side. Bestemmelsen skal sikre, at forsikringselskaberne ikke med nærværende lovændring bliver pålagt et hæftelsesansvar, som de ikke havde mulighed for at tage højde for, da forsikringen blev tegnet. Problemstillingen er særligt relevant for landbrugsforsikringer og erhvervets bygnings- og løsøreforsikringer. F&P har efter aftale med Miljøministeriet taget kontakt til Dansk Industri og Landbrugsrådet, da disse repræsenterer en stor del af forsikringstagerne. Begge organisationer finder, at forholdet bør afklares.

Miljøministeriets bemærkninger

Der henvises til forslaget om, at det på nuværende tidspunkt bliver frivilligt for den ansvarlige om, og i givet fald hvordan, denne søger at dække sine betalingsforpligtelser efter direktivet. Der henvises endvidere til beslutningen om på den baggrund at nedsætte en arbejdsgruppe, som skal følge implementeringen af direktivet med benblik på at vurdere mulighederne for finansiel sikkerhedsstillelse, når det statistiske grundlag er til stede og inden for en rimelig tidshorisont i forhold til direktivets ikrafttræden. Arbejdsgruppen forventes at bestå af Økonomi- og Erhvervsministeriet (formand), DI, Landbruget, Fiskerierhvervet, KL, Forsikring & Pension samt de berørte ministerier.

Miljøministeriet har haft en tæt dialog med F&P om spørgsmålet om finansiel sikkerhedsstillelse, herunder behovet for data for at kunne etablere det fornødne grundlag for udvikling af dækkende forsikringer. Miljøministeriet har i sinde at fortsætte dette tætte samarbejde i forbindelse med den nævnte arbejdsgruppe.

F&P's bemærkninger om problemet i forhold til dækningsomfanget af eksisterende forsikringspolicer, der henviser til "den gældende lovgivning" har ikke givet anledning til ændringer i lovforslaget, fordi forsikringstagerne ved en regulering i bedste fald stilles uændret, i værste fald får en ringere dækning end den, de faktisk har betalt for. Branchen har igennem længere tid været orienteret om, at der var nye regler på vej, og problemet gør sig desuden kun gældende i en begrænset periode.

De fremkomne bemærkninger har ikke givet anledning til ændring af lovforslaget.

Ad 10. Systematikken i og klarheden af lovforslagene

Enkelte organisationer, herunder Dansk Industri, Kommunernes Landsforening, Dansk Vand og Spildevandsforening (DANVA), Dansk Skovforening finder lovforslagene meget komplicerede og svære at administrere efter. DANVA efterlyser i den forbindelse brugbare og forklarende lovbemærkninger med relevante henvisninger ml. de almindelige og særlige bemærkninger.

Bryggeriforeningen bifalder, at reglerne om anmeldelse, afværgelse, skadesbegrænsning samles i miljøbeskyttelsesloven m.fl., idet dette går i den rigtige retning med hensyn til at forenkle regelsættene. Enkelte, herunder Advokatrådet bifalder flytningen af jordforureningslovens kapitel 5 til miljøbeskyttelsesloven, således at der er overensstemmelse mellem påbudshjemler vedrørende miljøforhold generelt og påbudshjemler vedrørende jordforureninger.

Samtidig vil Rederiforeningen og Advokatrådet foretrække, at reglerne om miljøskader og afhjælpning heraf var blevet implementeret i de enkelte særlove – Rederiforeningen i hvert fald hvad angår havmiljøloven –, frem for i en særskilt lov. Det komplicerer administrationen og forståelsen af reglerne, at der skal springes fra den ene lov til den anden. Rederiforeningen synes desuden, at der er et vist overlap mellem enkelte bestemmelser i havmiljøloven og miljøskadeloven. Advokatrådet problematiserer desuden, at det ikke fremgår af bestemmelserne i miljøskadeloven, hvad ansvarsgrundlaget er i sager om undersøgelsespåbud.

Dansk Industri, Oliebranchens Fællesrepræsentation og Dansk Energi efterlyser en mere fyldestgørende afdækning af de administrative og økonomiske konsekvenser af forslagene.

Miljøministeriets bemærkninger

Det er ud fra et regelforenklings-synspunkt fundet mere hensigtsmæssigt at implementere miljøansvarsdirektivets regler om undersøgelse, forebyggelse og afhjælpning af miljøskader i en separat lov, frem for at indføre dem i alle særlove på miljø- og naturområdet. Dette valg understøttes af, at det er foreslået, at kompetence til at behandle sagerne om miljøskader og overhængende fare for miljøskader efter lov om miljøskader, når disse er konstateret, placeres hos miljøministeren - i praksis hos de statslige decentrale miljøcentre. Bestemmelserne i særlovene skal administreres af de relevante godkendelses- og tilsynsmyndigheder, mens håndteringen af de større, mere alvorlige skader – for en dels vedkommende vil blive overført fra den kommunale tilsynsmyndighed til det stedlige statslige miljøcenter, efter at kommunalbestyrelsen har truffet afgørelse om, at der foreligger en miljøskade eller en fare for miljøskade.

Spørgsmålet om ansvarsgrundlaget for påbud efter lov om miljøskade er bedømt efter de enkelte bestemmelser om ansvarsgrundlag i særlovene. Når ansvarsgrundlaget er afklaret i en afgørelse truffet efter særlovene, meddeles der påbud efter miljøskadeloven.

De fremkomne bemærkninger har ikke givet anledning til ændring af lovforslaget.

Miljøministeriet har lavet en lovtæknisk gennemgang af lovforslagene, hvilket også er sket i lys af høringsvarene med henblik på yderligere at sikre klarheden i lovforslaget og har derudover generelt udbygget bemærkningerne til lovforslagene.

Ad 11. Forholdet til lov om retssikkerhed ved forvaltningens anvendelse af tvangsindgreb og oplysningspligter

Dansk Industri, Landbrugsraadet og Dansk Landbrug finder, at retssikkerhedsloven også bør finde anvendelse på de undersøgelsespåbud, som kan kræves efter lovforslagene ud fra et hensyn om at undgå selvinkriminering i straffesager.

Advokatrådet finder, at omfanget af reglerne, der skal sikre mod selvinkriminering bør beskrives direkte i bemærkningerne frem for den nuværende mangelfulde henvisning til, at der er tale om en tilsvarende regel som i § 70a i miljøbeskyttelsesloven, og at der i forbindelse med bl.a. miljøskadelovens § 13, stk. 2 (nu § 19), § 17 og § 29, stk. 2 (nu § 19 og § 44, stk. 1) bør gøres opmærksom på, at bestemmelsen skal ses i sammenhæng med forbuddet mod selvinkriminering,

Miljøministeriets bemærkninger

Lov om retssikkerhed ved forvaltningens anvendelse af tvangsindgreb vil finde anvendelse på de nye regler i ændringsloven og i miljøskadeloven med de evt. begrænsninger, der måtte følge af, at retssikkerhedslovens regler viger for internationale forpligtelser, herunder EU-direktivet, Tilsvarende vil de ændrede håndbævnelsesregler i en række love på miljø- og naturområdet, jf. lov nr. 1373 af 20. december 2004, som var en følge af lov om retssikkerhed ved forvaltningens anvendelse af tvangsindgreb, også finde anvendelse eller foreslås at finde anvendelse på de foreslåede regler om miljøskade eller overhængende fare for miljøskade.

Dette er præciseret i bemærkningerne til ændringsloven og miljøskadeloven, hvor også en nærmere beskrivelse af den foreslåede § 42 (nu § 34) er indsat.

Specielle bemærkninger til ændringsloven

Principal og subsidiær forurener (ændringslovens § 1, nr. 8)

Advokatrådet og Forsikring og Pension finder, at det bør præciseres nærmere enten i selve loven eller i bemærkningerne (§ 64 d), hvad der er den retlige betydning af, om en forurener betragtes som en "principal" forurener eller en "subsidiær" forurener. Skal myndighederne f.eks. forgæves have udtømt alle muligheder for at drage den "principale" forurener til ansvar, før den "subsidiære" forurener søges draget til ansvar. Yderligere finder Advokatrådet, at der bør fastsættes en procedure for afgørelser efter § 64 d, herunder bør det overvejes, om der skal træffes en egentlig afgørelse med høring af producent, klageadgang m.v.

Miljøministeriets bemærkninger:

På baggrund af de indkomne bemærkninger er det præciseret i bemærkningerne til ændringslovens § 1 om ændring af miljøbeskyttelsesloven, at forurenere efter den foreslåede ny § 64 d, stk. 1 i miljøbeskyttelsesloven først og fremmest må anses som den, der i erhvervs-mæssigt eller offentligt øjemed driver eller drev den virksomhed eller anvender eller anvendte det anlæg, hvorfra forureningen hidrører, uanset hvordan forureningen er sket. Tilsynsmyndigheden skal derfor meddele påbud om afhjælpende foranstaltninger til den driftsherre og/eller ejer, der er ansvarlig for den virksomhed eller det anlæg, som er kilde til forureningen, uagtet at forureningen kan være forårsaget af andres handlinger eller undladelser. Dette må gælde uagtet, at disse andre måtte kunne anses som forurenere efter bestemmelsen i ændringslovens § 64 d, stk. 2 om "andre, der har forårsaget en forurening, hvis denne forurening skyldes uforsvarlig adfærd eller en adfærd, der er omfattet af strengere ansvarsregler efter loven."

Afværgepligt (ændringslovens § 1, nr. 3)

Advokatrådet finder ikke, at der i den nuværende miljøbeskyttelseslovs § 71, stk. 2 er fastsat en egentlig pligt til at afværge fare for forurening, eller at en sådan pligt må antages at følge lovens nuværende § 69, stk. 1, nr. 3, og at undladelse af at afværge fare for forurening i øvrigt ikke er strafsanktioneret efter den gældende miljøbeskyttelseslov.

Miljøministeriets bemærkninger

Miljøministeriet fastholder sin vurdering af betydningen af miljøbeskyttelseslovens forbud mod forurening for en forpligtelse til om muligt at afværge overhængende forurening. De fremkomne bemærkninger har derfor ikke givet anledning til ændring af lovforslaget, men bemærkningerne til bestemmelsen (ny § 64 g i miljøbeskyttelsesloven) vil blive udbygget med oplysningen om, at bestemmelsen i den gældende miljøbeskyttelseslovs § 71, stk. 2 ikke er strafsanktioneret.

Påbud, hvis der ikke kan træffes afgørelse om, at der foreligger en miljøskade (ændringslovens § 1, nr. 3)

Bryggeriforeningen mener, at det er uklart, om en forurening, der ikke indebærer en miljøskade i henhold til § 64 h, stk. 4, nr. 4 så er omfattet af § 64 l, hvor forurenere så igen skal løfte bevisbyrden (culpa med omvendt bevisbyrde), eller om det allerede er afgjort, at der ikke kan meddeles påbud.

Miljøministeriets bemærkninger

Det er på baggrund af høringssvaret præciseret i bemærkningerne til ændringsloven, at såfremt en forurening ikke er en miljøskade, skal forureningen behandles efter de foreslåede nye regler i miljøbeskyttelsesloven, hvor der er et ubetinget ansvar for den, der i offentligt eller erhvervsmæssigt øjemed driver eller drev den virksomhed eller anvendte det anlæg, hvorfra forureningen hidrører.

Klageadgang (ændringslovens § 1, nr. og 21-24 – nu § 1, nr. 8 og 22-25)

Advokatrådet og Oliebranchens Fælles Repræsentation anfører, at det er retssikkerhedsmæssigt betænkeligt, at påbud efter den foreslåede nye § 64 m (nu § 64 n) i miljøbeskyttelsesloven om påbud om afhjælpende foranstaltninger ikke kan påklages. Advokatrådet tilføjer, at dette i hvert fald forekommer urimeligt, når klageadgangen udvides for den resterende del af miljøbeskyttelsesloven § 69, jf. lovforslagets nr. 19 (§ 91, stk. 1) (nu § 1, nr. 21).

Miljøministeriets bemærkninger

Den foreslåede nye § 64 m (nu § 64 n) er en videreførelse af miljøbeskyttelsesloven § 69, stk. 1, nr. 3, den del, der vedrører genopretning af forureninger og gælder kun for andre forureninger sket før den 30. april 2007 og for jordforurening, der er sket før 1. januar 2001. Påbud efter denne bestemmelse kan ikke påklages efter gældende ret, hvilket Miljøministeriet ikke har set grund til at ændre, idet der er tale om påbud for ulovlige forhold. For så vidt angår klageadgangen for den resterende del af den gældende miljøbeskyttelseslovs § 69 (påbud om at ulovlige forhold bringes til ophør i form af forbud mod forsæt drift, tilbagetagning af produkter m.v.) er klageadgang i forhold til afgørelser efter disse bestemmelser fortsat afskåret, jf. ændringslovforslagets § 1, nr. 9 (nu § 1, nr. 13), hvorefter den gældende § 69, stk. 3, som afskærer klageadgangen, ikke ændres.

For så vidt angår de øvrige påbudsbestemmelser er det ikke korrekt, at de ikke kan påklages - det følger af de foreslåede ændringer til miljøbeskyttelsesloven §§ 98, 99 og 100.

De fremkomne bemærkninger har således ikke givet anledning til ændring af lovforslaget.

Definitioner, afgrænsninger m.v. (ændringsloven § 3, nr. 3)

Platforme/rørledninger

Energistyrelsen og North Sea Operators Committee - Denmark (N.S.O.C. – Denmark) anser angivelsen af ”danske” i betegnelserne ”danske platforme” og ”danske rørledninger” som overflødig, med henvisning til at loven må forudsættes kun at gælde dansk søterritorium og dansk kontinentalsokkelområde.

N.S.O.C. – Denmark foreslår, at der indføres en definition af begrebet ”platforme” svarende til definitionen af offshoreanlæg i offshore-sikkerhedsloven.

Miljøministeriets bemærkninger

Miljøministeriet bemærker, at der allerede i den nugældende havmiljølov anvendes betegnelserne ”danske skibe”, ”danske luftfartøjer” og ”danske platforme”. Endvidere bemærkes, at den ønskede ændring vedrører bestemmelsen om havmiljølovens generelle anvendelsesområde og ikke kun reglerne om miljøskader. Med hensyn til forslaget om at anvende begrebet offshoreanlæg i havmiljøloven, så må Miljøministeriet afvise dette, idet begrebet ”platforme” i havmiljøloven også omfatter f.eks. havvindmøller.

Det er præciseret i lovforslagets bemærkninger, at begrebet ”platforme” omfatter andet og mere end ”offshoreanlæg” som defineret i offshore-sikkerhedsloven.

Forsvarets skibe (ændringsloven § 3, nr. 4 og miljøskadelovens § 3, stk. 2 (nu § 5, stk.2))

Forsvarsministeriet mener ikke, at deres skibe er omfattet, da de ikke udfører erhvervs-mæssige aktiviteter.

Forsvarsministeriet påpeger, at forsvaret – i tilfælde af at f.eks. et miljøskib lækker olie i forbindelse med en bekæmpelsesopgave – skal indsamle oplysninger om sig selv. Dette kan give anledning til spørgsmål om habilitet.

Miljøministeriets bemærkninger

Erhvervs-mæssig aktivitet er i lov om undersøgelse, forebyggelse og afhjælpning af miljøskader (miljøskadeloven) defineret i overensstemmelse med miljøansvarsdirektivet som aktiviteter, der udføres i forbindelse med en økonomisk aktivitet, en forretning eller en virksomhed, uanset om den udføres med eller uden økonomisk gevinst for øje og uanset om den er privat eller offentlig. Det må antages, at disse aktiviteter omfatter alle egentlige erhvervs-mæssige aktiviteter, svarende til hvad der forstås ved aktiviteter i erhvervs-mæssigt øjemed efter den gældende jordforureningslov. Offentlige aktiviteter vil dog ikke være omfattet, i det omfang det offentliges aktiviteter ikke har karakter af en økonomisk aktivitet men sker til varetagelse af det offentliges opgaver som myndighed. På den baggrund anses Forsvarsministeriets skibe efter en fornyet vurdering ikke at være omfattet, når de som myndighed eksempelvis bekæmper en forurening.

Forslag til lov om undersøgelse, forebyggelse og afhjælpning af miljøskader er ændret til i overensstemmelse hermed.

Indberetningssystem (ændringslovens § 3, nr. 7 og 8 – nu § 3, nr. 5 og 6)

Søfartsstyrelsen anbefaler, at de indberetninger, som forureneren/skadevolderen skal foretage, følger det eksisterende indberetningssystem i havmiljøloven.

Forsvarskommandoen anfører, at det ud fra retssikkerhedsmæssige betragtninger er problematisk, at indberetningspligten vedrørende forureninger mv. overføres til en bekendtgørelse. Efter Forsvarskommandoens opfattelse bør borgerlige handlepligter fremgå direkte af lovens tekst.

Forsvarsministeriet afviser at skulle foretage miljøfaglige vurderinger.

Miljøministeriets bemærkninger

Miljøministeriet er enig i, at et enkelt/enstrengt indberetningssystem er hensigtsmæssigt. I indberetningsbekendtgørelsen, der i medfør af den foreslåede nyaffattede § 39 udstedes samtidig med lovændringen, vil det fremgå, at indberetning skal ske på samme måde, uanset forureningens/skadens omfang.

Med hensyn til Forsvarsministeriets bemærkninger har Miljøministeriet valgt den foreslåede konstruktion, da det findes mest hensigtsmæssigt og operationelt at indberetnings- og anmeldelsespligter så vidt muligt er samlet i én bekendtgørelse udstedt i medfør af en enkelt bemyndigelse bestemmelse.

Miljøministeriet er enig i, at Forsvarsministeriet ikke skal foretage miljøfaglige vurderinger.

Det præciseres i lovforslagets bemærkninger, at Forsvarsministeriets rolle – udover hvad gældende ret indebærer – er at videregive foreliggende oplysninger til Miljøministeriet. De nærmere regler herom fastsættes i bekendtgørelse.

Ansvarssubjekt og sikkerhedsstilling (ændringslovens § 3, nr. 9 (nu § 3, nr. 8))

Søfartsstyrelsen og Rederiforeningen anfører, at den ansvarlige for driften af et skib altid vil være rederen. Søfartsstyrelsen har fremsendt et forslag til en definition af reder-begrebet til brug for lovbemærk-

ningerne, som indeholder følgende sætning: ”Er enkelte funktioner overladt til andre antages normalt, at rederen er den, der har den operative ledelse. Overføring af den kommercielle ledelse overfører ikke rederværdigheden.”. Disse parter foreslår, at reder-begrebet anvendes i lovgivningen i stedet.

Rederiforeningen anfører endvidere, at ansvarssubjektet i hele havmiljøloven bør være det samme, nærmere bestemt skibets reder.

Søfartsstyrelsen og Rederiforeningen anfører, at det i bemærkningerne bør præciseres, at forsikringsgaranti via sædvanlig P&I-klub erklæring fra anerkendt P&I klub skal sidestilles med sikkerhedsstillelse. Baggrunden herfor er, at parterne mener, at en forsikring er at ligestille med en sikkerhedsstillelse.

Miljøministeriets bemærkninger

Miljøministeriet er af den opfattelse, at rederen i sædvanlig terminologi er den ansvarlige for driften, medmindre særlige forhold gør sig gældende. For imidlertid at undgå enhver fortolkningstvivl, berunder et eventuelt ”bul” i loven, anvendes begrebet ”reder” ikke ved implementeringen af miljøansvarsdirektivet.

Anvendelsen af ”den ansvarlige for driften” er i overensstemmelse med direktivets sprogbrug og følger bedre sprogbrugen i havmiljøloven i øvrigt. Det er præciseret i lovforslagets bemærkninger, at et skibs reder kan antages at være den ansvarlige for driften, medmindre særlige forhold gør sig gældende.

For så vidt angår forslaget om en generel ændring af ansvarssubjektet fra ejer til reder i havmiljøloven, kan Miljøministeriet ikke tilslutte sig dette. Den nugældende havmiljølov er først og fremmest blevet til som følge af implementeringen af den internationale konvention MARPOL 73/78, der handler om forebyggelse af forurening fra skibe. Konventionen er blevet til under IMO (International Maritime Organization under FN). Havmiljøloven indeholder som følge heraf regler, der regulerer både ejeren, brugeren og andre parter ansvar og handlepligt. En sådan ændring som foreslået er desuden ikke nødvendiggjort af miljøansvarsdirektivet.

Med hensyn til Søfartsstyrelsens og Rederiforeningens bemærkninger, vurderes det, at det afhænger af den konkrete erklæring, berunder dennes omfang og indhold, hvorvidt den kan sidestilles med den sikkerhedsstillelse, som direktivet foreskriver.

Der henvises i øvrigt til bemærkninger til pkt. 3 ovenfor vedrørende den subsidiære hæftelse.

Implementering af direktivets bilag III (ændringslovens § 3, nr. 9 – nu § 3, nr. 8)

Søfartsstyrelsen, Rederiforeningen og North Sea Operators Committee – Denmark foreslår, at direktivets bilag III implementeres direkte i loven som enten bilag til loven eller ved ordret gengivelse i lovens bestemmelser. Baggrunden herfor er, at det ubetingede ansvar i de nye regler afhænger af, om den pågældende aktivitet er omfattet af bilag III. Efter de nævnte høringsparters opfattelse medfører den manglende direkte afskrift af bilaget, at der opstår tvivl om rækkevidden af de nye regler.

Miljøministeriets bemærkninger

Implementering af bilag III gennem en ordret afskrift i loven eller ved optryk af bilaget findes ikke hensigtsmæssig, idet bilaget er vanskeligt at fortolke.

Miljøministeriet har derfor, som led i en direktivkonform implementering, ladet lovtæksten indeholde en beskrivelse af de aktiviteter, som Miljøministeriet - efter en nærmere fortolkning af bilaget - har afklaret er omfattet. Dette indebærer efter Miljøministeriets opfattelse, at lovtæksten bliver lettere tilgængelig og klarere at anvende.

Det er præciseret i lovforslagets bemærkninger, at de relevante lovbestemmelser implementerer bilag III med en uddybende beskrivelse af, hvor de enkelte punkter på direktivets bilag III er gennemført i havmiljøloven. Det forhold, at der er tale om en direktivkonform gennemførelse på dette område vil således indgå ved en fortolkning af lovens bestemmelser.

Gods (ændringsloven § 3, nr. 9- nu § 3, nr. 8)

Rederiforeningen giver udtryk for, at foreningen antager at begrebet ”gods” i lovforslagets § 41 b, stk. 1, nr. 4. (og i direktivets bilag III) (nu § 41 b, stk. 2, nr. 4) betyder genstande, der transporteres som last efter aftale. Foreningen anmoder om, at få dette præciseret i lovbemærkningerne.

Miljøministeriets bemærkninger

Miljøministeriet er ikke enig i at begrebet ”gods” i bilag III skal forstås som beskrevet af Rederiforeningen. I direktivets forstand omfatter ”gods” også f.eks. levedsmidler til brug for skibets besætning.

Det er præciseret i lovforslagets bemærkninger, at begrebet ”gods” skal forstås bredt, idet det afgørende er, hvorvidt gods er defineret som gods og ikke hvordan det i øvrigt reguleres i de nævnte ”godsdirektiver” i punkt 8 på direktivets bilag III.

Afværgeforanstaltninger/bekæmpelsesforanstaltninger (ændringslovens § 3, nr. 9 – nu § 3, nr. 8)

Rederiforeningen og Forsvarskommandoen anfører, at der er behov for en afgrænsning af begrebet ”afværgeforanstaltninger” i forhold til ”bekæmpelsesforanstaltninger”.

Miljøministeriets bemærkninger

Miljøministeriet er enig i, at ”afværgeforanstaltninger” kan være mere omfattende end ”bekæmpelsesforanstaltninger” (der typisk består i at fjerne en forurening, f.eks. et oliespild).

Det er præciseret i lovforslagets bemærkninger, at ”bekæmpelsesforanstaltninger” drejer sig om at bekæmpe en stedfunden forurening, mens ”afværgeforanstaltninger” vedrører handlinger til at forhindre en forurening i at indtræffe.

Skibes ret til fortsat selv at iværksætte afværgeforanstaltninger (ændringslovens § 3, nr. 9 – nu § 3, nr. 8)

Søfartsstyrelsen og Rederiforeningen anmoder om, at lovforslagets § 41 b tilrettes således, at skibe fortsat har ret (og ofte pligt) til at foretage afværgehandlinger i forbindelse med forurening. Lovforslaget lægger op til, at skibe enten skal afvente påbud fra forsvaret eller lade forsvaret gennemføre den nødvendige indsats.

Miljøministeriets bemærkninger

Bestemmelsen i § 41 b skulle ikke forhindre skibe i selv at iværksætte nødforanstaltninger eller bekæmpelse i det omfang de har mulighed for det. Bestemmelsen skal blot fastslå, at Forsvarsministeriet foretager bekæmpelse, således at der ikke først skal gives påbud til den ansvarlige for skibet om at foretage bekæmpelse.

Det er præciseret i lovforslagets bemærkninger, at skibe fortsat må iværksætte nødforanstaltninger eller bekæmpelse, i det omfang de har mulighed for det.

Behov for ophævelse af havanlægsloven (ændringslovens § 3, nr. 3 og 6 – nu § 3, nr. 2 og 4 og ændringslovens § 15)

Energistyrelsen har påpeget behov for ændringer i forhold til anden lovgivning.

Energistyrelsen har således påpeget, at den tidligere havanlægslov bør ophæves i sin helhed, idet der i dag kun gælder enkelte bestemmelser, som med ændringslovforslaget i nødvendigt omfang medtages i havmiljøloven.

Miljøministeriets bemærkninger

Lovforslaget er ændret i lyset af de fremkomne bemærkninger.

Vandforsyningslovens andre erstatningsregler (ændringslovens § 4 og miljøskadeloven)

DANVA beder om afklarende bemærkninger, som angår relationerne til vandforsyningslovens eksisterende § 23, som omhandler erstatning i forbindelse med forandring i bestående forhold grundet forandring af grundvandsstanden og forandring af vandføringen i vandløb mv.

Miljøministeriets bemærkninger

Forskellen og afgrænsningen mellem den eksisterende § 23 og det nye sæt regler er præciseret i bemærkningerne til lov om undersøgelse, forebyggelse og afhjælpning af miljøskader (miljøskadeloven).

Skader, som følge af ophør med indvinding (ændringslovens § 4)

DANVA spørger om de miljøskader, som evt. måtte opstå ved indvindings ophør eller neddrogning er omfattet af direktivet, og beder om en præcisering af dette i bemærkningerne.

Miljøministeriets bemærkninger

Det er korrekt, at miljøansvarsdirektivet ikke retter sig mod skader som følge af, at grundvandsstanden stiger ved ophør af indvindingen.

Dette er blevet præciseret i bemærkningerne til lovforslaget.

Det subsidiære ansvar i vandforsyningslovens § 67, stk. 2 (ændringslovens § 4)

Advokatrådet finder, at kravet om, at såfremt den ansvarlige for driften ikke kan identificeres eller anmodningen om oplysninger vedr. vandforsyningen ikke vedrører oplysninger til brug for vurdering af, hvorvidt der foreligger en miljøskade eller overhængende fare for miljøskade kan anmodningen rettes til ejeren af et vandforsyningsanlæg, er meget vidtgående og i strid med forurenere betaler princippet.

Miljøministeriets bemærkninger

Bestemmelsen foreslås fastholdt. Der er alene tale om, at ejeren af et vandforsyningsanlæg i særlige tilfælde kan påbydes at tilvejebringe oplysninger til brug for forvaltningens afgørelse af, hvorvidt der foreligger en miljøskade. Bestemmelsen gør ikke op med det eksisterende forurenere betaler princip, men udvider oplysningsforpligtelsen til at rumme et subsidiært ansvar for ejeren til at tilvejebringe oplysninger, såfremt den ansvarlige for vandindvindingen ikke umiddelbart kan findes.

Den fremkomne bemærkning har ikke givet anledning til ændring af lovforslaget.

Specielle bemærkninger til lov om undersøgelse, forebyggelse og afhjælpning af miljøskade

Miljøskadelovens anvendelsesområde (lovens § 2)

Advokatrådet lægger til grund, at beslutningen om at miljøskadeloven skal finde anvendelse, fuldt ud kan efterprøves af domstolene

Miljøministeriets bemærkninger

Der gøres opmærksom på, at det ikke er hensigten med bestemmelsen at normere domstolenes selvstændige efterprøvelse af tilsynsmyndighedens afgørelse af, at miljøskadeloven skal finde anvendelse.

Den fremkomne bemærkning har ikke givet anledning til ændring af lovforslaget.

Sikkerhedsstillelse og henvisning til anden myndighed (lovens §§ 16 (nu § 18) og 18 (nu § 20))

Advokatrådet finder, at der bør redegøres for hvad der sker, hvis et påbud om sikkerhedsstillelse ikke imødekommes og at der tilføjes en bestemmelse om, at sikkerhedsstillelsen straks skal frigives, såfremt sagen hjemvises til behandling efter reglerne i særloven.

Advokatrådet savner i bemærkningerne en nærmere redegørelse ved eksempler, for at sagen skal henvises til en anden myndighed, hvis der ikke stilles sikkerhed efter § 16 (nu § 18).

Landbrugsraadet og Dansk Landbrug finder beskrivelsen af kravet om sikkerhedsstillelse uklare.

Miljøministeriets bemærkninger

Spørgsmålet om frigivelse af sikkerhedsstillelsen, såfremt sagen overgår til behandling efter reglerne i særloven vil blive nærmere reguleret i en bekendtgørelse udstedt i medfør af den foreslåede § 16 (nu § 18) Bemærkningerne vil endvidere blive udbygget med eksempler på situationer, hvor sagen hjemvises, fordi der ikke stilles sikkerhed.

Med hensyn til Landbrugsraadet og Dansk Landbrugs høringsvar vil de nærmere regler om sikkerhedsstillelsen og dens beregning blive nærmere fastsat i ovennævnte bekendtgørelse.

Det er præciseret i lovforslagets bemærkninger, at en forsikring efter en konkret vurdering af dens indhold og omfang vil kunne udgøre en tilstrækkelig sikkerhedsstillelse.

Tilvejebringelse af oplysninger (lovens § 29, stk. 2, (nu § 44, stk. 2))

Advokatrådet finder bestemmelsen upræcis med hensyn til hvilke oplysninger der kan kræves tilvejebragt, og at det i bestemmelsen tilføjes, at der alene er tale om pålæggelse af mindre udgiftskrævende foranstaltninger eller om fremlæggelse af allerede eksisterende oplysninger.

Miljøministeriets bemærkninger

Bestemmelsen i § 29, stk. 2 (nu § 44, stk. 2), om hvilke oplysninger, der af private kan kræves tilvejebragt, har til formål at gøre det muligt for Miljøministeriet at opfylde direktivets rapporteringsforpligtigelser til Kommissionen efter artikel 14 om data vedrørende finansiel sikkerhedsstillelse og artikel 18 om anvendelse af direktivet, berunder data om stedfundne miljøskader og disses afhjælpning, og private vil derfor alene blive afkrævet oplysninger, svarende til, hvad der er påkrævet efter artiklerne 14 og 18.

Dette er nu præciseret i bemærkningerne til bestemmelsen.

Adgang til ejendom (lovens § 30 (nu § 33))

Advokatrådet finder det utilstrækkeligt, at der i bemærkningerne blot henvises til en allerede gældende lignende bestemmelse i jordforureningsloven. Det bør fremgå direkte af bemærkningerne i hvilket omfang myndighederne kan fotografere, kopiere eller medtage dokumenter, idet princippet om boligens ukrænkelighed indebærer en klar pligt for myndighederne til at overveje nødvendigheden af bestemmelsen og såfremt der er et sådant behov bør omfanget af bestemmelsen begrænses mest muligt.

Miljøministeriets bemærkninger

Bemærkningerne til bestemmelsen er nu udbygget, berunder om myndighedens adgang til at fotografere, kopiere eller medtage dokumenter.

Gebyrer (lovens § 31 (nu § 45))

Advokatrådet finder, at der bør indsættes en bestemmelse, om at myndighederne på forlangende fra den ansvarlige for miljøskaden nøje skal kunne redegøre for og dokumentere, hvordan gebyret er beregnet.

Miljøministeriets bemærkninger

Det præciseres i bemærkningerne, at den almindelige pligt til at begrunde afgørelser efter forvaltningsretten også gælder her. Der vil desuden blive udstedt en bekendtgørelse med nærmere regler om gebyret, herunder at det beregnes på baggrund af en timesats.

Selvhjælpshandlinger (lovens § 41 (nu § 25))

Advokatrådet finder, at det bør præciseres i bemærkningerne, at de pågældende selvhjælpshandlinger i overensstemmelse med sædvanlige forvaltningsretlige principper skal være nødvendige og rimelige.

Miljøministeriets bemærkninger

Det præciseres i bemærkningerne, at myndighederne i forbindelse med selvhjælpshandlinger naturligvis skal overholde almindelige forvaltningsretlige principper.

Øvrige konkrete bemærkninger

En række organisationer, herunder Advokatrådet, har haft en række mere detaljerede bemærkninger, herunder af mere lovteknisk karakter, til lovforslagene, som er delvist imødekommet. Herudover kan nævnes følgende øvrige konkrete bemærkninger:

Ændringer i anden lovgivning

Ministeriet for fødevarer, landbrug og fiskeri rejser spørgsmålet om, hvorvidt det er nødvendigt at ændre i fiskeriloven som angivet i de almindelige bemærkninger.

Miljøministeriets bemærkninger

Efter forhandling med Ministeriet for fødevarer, landbrug og fiskeri er der nu indarbejdet en ny § 16 i forslaget til ændringslov om ændring af fiskeriloven. Forslaget bemyndiger fødevarerministeren til at fastsætte nærmere regler om miljøansvar i forbindelse med erhvervsrettet fiskeri.

Det offentlige beredskab i forbindelse med ulykker

HTSI og Genvindingsindustrien peger på det vigtige i, at det offentlige har et tilstrækkeligt beredskab ved ulykker/uheld, så skaderne på miljøet kan begrænses mest muligt.

Miljøministeriets bemærkninger

Det er i udgangspunktet skadevolder, der bærer ansvaret i forbindelse med miljøskader eller overhængende fare for miljøskader. Reglerne påvirker derfor ikke det offentlige beredskab ved ulykker.

Basisanalysen til brug for Natura 2000-planer

Forsikring & Pension påpeger, at der i forbindelse med den basisanalyse, der skal udarbejdes til brug for udarbejdelse af Natura 2000-planer, bør tages højde for visse nærmere angivne forhold.

Miljøministeriets bemærkninger

Det bemærkes, at det følger af miljømålsloven, at de basisanalyser, der skal bruges som grundlag for udarbejdelsen af Natura 2000 planerne og vandplanerne, vil blive opdateret i forbindelse med natur- og vandovervågningen, således at de kan danne grundlag for de fremtidige revisioner af planerne.

Samvirkende skadesårsager

Forsikring & Pension nævner, at der i forbindelse med samvirkende skadesårsager bør lægges vægt på, hvilken af de forskellige medvirkende årsager, der kan udpeges som den væsentligste årsag eller hovedårsagen til en miljøskade. Der nævnes som eksempel vanskeligheden ved at bevise, om en beskyttet art er bortskræmt, fordi dens yngleplads er placeret tæt på en motorvej, eller fordi der fra en landejendom har været udslip af gylle, der har ødelagt fødegrundlaget for arten.

Miljøministeriets bemærkninger

Det kan ikke afvises, at myndighederne i sådanne tilfælde må opgive at forfølge sagen som en miljøskadesag, fordi årsagsammenhængen mellem skaden og den eller de ansvarliges aktiviteter ikke med tilstrækkelig sikkerhed kan godtgøres.

Myndighedshabilitet

Bryggeriforeningen problematiserer det forhold, at en tilsynsmyndighed selv skal vurdere, hvorvidt en tilladelse, den selv har givet, er en udtrykkeligt tilladelse i lovens forstand og selvsamme myndighed vil naturligt have interesse i at træffe en afgørelse om, at den pågældende virksomhed er ansvarlig, og at forureningen udgør en miljøskade. Endvidere findes det betænkeligt, at tilsynsmyndigheden også kan pålægge skadevolderen at afholde omkostninger til de af tilsynsmyndigheden ønskede supplerende og kompenserende foranstaltninger.

Miljøministeriets bemærkninger:

Det bemærkes, at reglerne efter det foreslåede regelsæt ikke adskiller sig fra den eksisterende regulering, hvor de relevante tilsyns- og godkendelsesmyndigheder også i dag skal vurdere, hvorvidt der foreligger ulovligheder,

Forholdet til HNS- og Bunkerskonventionerne samt søloven

Rederiforeningen havde helst set, at direktivets anvendelse på skibsfarten blev udskudt indtil HNS- og bunkerskonventionerne er trådt i kraft. Hvis dette ikke er muligt, henstiller foreningen at konventionerne hurtigst mulig ratificeres.

Søfartsstyrelsen påpeger, at der i søloven allerede er indført regler, der regulerer forhold omfattet af bunkerskonventionen. Der er derfor efter Søfartsstyrelsens opfattelse behov for at regulere samspillet mellem søloven og implementeringen af miljøansvarsdirektivet. Søfartsstyrelsen har fremsendt forslag til en ændring af søloven i denne forbindelse. Endelig oplyser Søfartsstyrelsen, at der arbejdes på en snarlig ratifikation af HNS- og bunkerskonventionerne.

Miljøministeriets bemærkninger

Miljøministeriet kan tilslutte sig, at samspillet med søloven skal reguleres. Søfartsstyrelsens forslag til ændring af søloven kan anvendes hertil og indføres i ændringsloven.

Rederiforeningens ønske om at udskyde anvendelsen af direktivets anvendelse på skibe kan ikke imødekommes, idet direktivet ikke åbner mulighed herfor. For så vidt angår en hurtig ratificering af HNS- og bunkerskonventionerne henvises til Søfartsstyrelsens bemærkninger herom.

Dialog og proces i forhold til de involverede parter

Danmarks Naturfredningsforening, Kommunernes Landsforening og CO-industri finder høringsfristen problematisk kort i forhold til de komplicerede lovforslag, der er sendt i høring. North Sea Operators Committee – Denmark ønsker fastlæggelsen af metoder til opgørelse af tab sendt i fornyet høring, mens KL ønsker en fornyet høring af lovforslagene, når de er blevet rettet til i lyset af de hidtil indkomne høringsvar.

Dansk Vand- og Spildevandsforening, Dansk Skovforening og Brancheforeningen for genanvendelse af Organiske Restprodukter til Jordbrugsformål udtrykker stor tilfredshed med dialogen, herunder et særligt informationsmøde den 22. november 2006 i høringsfasen. Dansk Industri (DI) kvitterer for Miljøministeriets store arbejde med at analysere direktivet og F&P kvitterer for en konstruktiv dialog med Miljøministeriet vedrørende overvejelserne om frivillig eller obligatorisk finansiel sikkerhedsstillelse.

Bilag

Høringssvar

Følgende myndigheder og organisationer (i alt 40) har afgivet bemærkninger:

Advokatrådet, Affald Danmark, Asfaltindustrien, Brancheforeningen for Genanvendelse af Organiske Restprodukter til Jordbrugsformål, Bryggeriforeningen, CO-Industri, DAKOFA, Danmarks Naturfredningsforeningen, Danmarks Ornitologiske Forening Danmarks Rederiforening, Danske Regioner, Dansk Energi, Dansk Industri, Dansk Landbrug, Dansk Land- og Strandjagt, Dansk Planteværn, Dansk Skovforening, DANVA, DONG Energy, Erhvervs- og Selskabsstyrelsen, Energistyrelsen, Fagligt Fælles Forbund, Farvandsvæsenet, Finansministeriet, Finansrådet, Forsikring og Pension, Forsvarsministeriet, Genvindingsindustrien, HTS-A, HTSi, KL, Landbrugsrådet, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, North Sea Operators Committee- Denmark, Oliebranchens Fællesrepræsentation, Renosam, Solum Gruppen, Sundhedsstyrelsen, Søfartsstyrelsen, Transport- og Energiministeriet.

Følgende (i alt 19) har meddelt, at de ikke har bemærkninger til lovforslagene:

Arbejdstilsynet, Byggesocietetet, Danish Cable Protection Committee, Danske Havne, Dansk Erhvervsfremme, Dansk Fjernvarme, Erhvervs- og Byggestyrelsen, Forbrugerrådet, Foreningen af Registrerede Revisorer, Foreningen af Statsautoriserede Revisorer, Indenrigs- og Sundhedsministeriet, Kommunale Tjenestemænd, Konkurrencestyrelsen, Københavns Havn, Maskinmestrenes Forening, Realkreditrådet, Rigsadvokaten, Skat, Skatteministeriet,